

การศึกษาปฐมวัย: สร้างคน สร้างชาติ

จัดทำโดย

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ร่วมกับมูลนิธิชมรมไทย-อิสราเอล ในพระราชูปถัมภ์
และ มูลนิธิสตรี-ศฤงคาร

คำนำ

สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย (0--5) ปี โดยศึกษาจากแนวคิด ประสบการณ์ และการดำเนินการของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเด็กปฐมวัย อิสราเอลเป็นประเทศหนึ่งที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในโอกาสที่ผู้เชี่ยวชาญจากอิสราเอล 2 ท่าน คือ Mrs. Janette Hirschmann และ Ms. Rachel Kedar ได้เดินทางมาจัดฝึกอบรมในประเทศไทย สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงถือเป็นโอกาสที่จะให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งสองท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับมูลนิธิชมรมไทย-อิสราเอล ในพระราชูปถัมภ์ มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัด การประชุมเรื่อง “การศึกษาปฐมวัย สร้างคน สร้างชาติ” ขึ้นในวันที่ 12 กรกฎาคม 2542 ณ อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 436 คน

เอกสารฉบับนี้ เป็นการสรุปผลการประชุมและการประชุมปฏิบัติการ
การจัดขึ้นระหว่างวันที่ 12-22 กรกฎาคม 2542 สถาบันฯ หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่า เอกสารนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้จัดการศึกษาปฐมวัย ผู้ที่เกี่ยวข้อง
กับเด็กปฐมวัย และผู้สนใจทั่วไป

สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

การศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศอิสราเอล : ระบบการพัฒนาและปรัชญาพื้นฐาน	7
การศึกษาปฐมวัย : สร้างคุณค่าและปัญญา	19
ภาคผนวก : การอบรมเชิงปฏิบัติการ	33

การศึกษาาระดับปฐมวัย ในประเทศอิสราเอล : ระบบการพัฒนาและปรัชญาพื้นฐาน

Mrs. Janette Hirschmann

โครงสร้างของระบบการศึกษาปฐมวัย

☉ ศูนย์เด็กเล็ก (Day Care Centres) วัย 3 เดือน ถึง 3 ปี

ศูนย์เลี้ยงเด็ก อยู่ภายใต้การดูแลขององค์การอาสาสมัครของสตรี และกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จัดขึ้นเพื่อบริการแม่ที่ต้องทำงาน กระทรวงแรงงานฯ จะเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายโดยคำนึงถึงรายได้ของแต่ละครอบครัวเป็นหลัก ปัจจุบันทั้งสององค์กรดังกล่าวดูแลศูนย์เลี้ยงเด็ก และในอนาคตกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม และการกีฬา จะช่วยดูแลศูนย์เลี้ยงเด็ก 2 ปี

ศูนย์เลี้ยงเด็กของภาคเอกชนหลายแห่ง ไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากทางภาครัฐ

ทางเลือกในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้ ได้แก่ การดูแล โดยใช้ระบบครอบครัว มีแม่บ้านช่วยดูแลเด็กเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยมีเงื่อนไขว่าบ้านของแม่บ้านต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งนี้กระทรวง แรงงานและสวัสดิการสังคมจะเป็นผู้ตรวจสอบแม่บ้าน และมีการอบรมให้ความรู้แก่แม่บ้าน ผู้ปกครองจะชอบการจัดในลักษณะนี้ เพราะการดูแล เด็กในลักษณะนี้มีความเป็นกันเอง และอบอุ่น

☉ สถานรับเลี้ยงเด็ก (Nursery School) วัย 3-5 ปี

สถานรับเลี้ยงเด็กอยู่ภายใต้การดูแลของสภาเทศบาล ซึ่งจะให้ การอุดหนุนเรื่องสถานที่ อุปกรณ์ เงินเดือนครูผู้ช่วย และค่าใช้จ่ายอีกเล็กน้อย ส่วนกระทรวงศึกษาฯ จะเป็นผู้จ่ายเงินเดือนครูและให้การนิเทศก์ เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวของเด็ก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรายได้ของแต่ละครอบครัว อย่างไรก็ตาม ยังมีสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชนที่มีการจดทะเบียนและดูแล โดยกระทรวงศึกษาฯ แต่ไม่ได้รับเงินอุดหนุน

ครูสถานรับเลี้ยงเด็กทุกคนจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนด

☉ โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) เด็กวัย 5-6 ปี

การศึกษาชั้นอนุบาลเป็นการศึกษาภาคบังคับ และจัดโดยไม่คิด ค่าใช้จ่าย หน่วยการศึกษาของเทศบาล ให้เงินสนับสนุนค่าอาคารสถานที่ อุปกรณ์ เงินเดือนครูผู้ช่วย และเงินอีกก้อน

กระทรวงศึกษาฯ จะให้เงินเดือนครูอนุบาลและนิเทศก์การสอนด้วย ครูอนุบาลทุกคนจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนด

ในทุกชุมชนจะมีสถานรับเลี้ยงเด็กและโรงเรียนอนุบาล

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับระบบการศึกษาในปี 1996 (ข้อมูลจากกระทรวงศึกษา)

เด็กที่ลงทะเบียนเรียน ตั้งแต่ชั้นก่อนประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 1,490,000 คน

เรียนในโรงเรียนอนุบาล จำนวนทั้งสิ้น 344,900 คน

เด็กที่พูดภาษาฮิบรู 286,000 คน ประชากรกลุ่มที่ไม่ได้เป็นชาวยิว อีก 58,300 คน

กลุ่มของเด็กที่พูดภาษาฮิบรู

ศูนย์เลี้ยงเด็ก 2-3 ขวบ 69 %

3-4 ขวบ 95 %

สถานรับเลี้ยงเด็ก 4-5 ขวบ 96 %

โรงเรียนอนุบาล 5-6 ขวบ 98 %

กลุ่มเด็กที่พูดภาษาอาหรับ 3-5 ขวบ 68 %

5-6 ขวบ 90 %

สัดส่วนของเด็ก : ครู

เด็กช่วง 4-6 ขวบ เด็ก 35 คน : ครู 1 คน

ครูผู้ช่วย 1 คน

2 ขวบขึ้นไป- 3 ขวบขึ้นไป เด็ก 12 คน : ครู 1 คน

1 ขวบครึ่ง - 2 ขวบ เด็ก 10 คน : ครู 1 คน

3 เดือน - 1 ขวบครึ่ง เด็ก 6 คน : ครู 1 คน

ทางกระทรวงศึกษา บังคับให้ผู้ที่เลี้ยงเด็ก 2-3 ขวบ ต้องได้รับการฝึกหัดเป็นครูสถานรับเลี้ยงเด็กได้ (ตามกฎหมายว่าด้วยการดูแลเด็กอายุ 2 ขวบ)

ในช่วงแรก โรงเรียนอนุบาลอยู่ภายใต้การดูแลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา แต่ด้วยความเชื่อในระบบการศึกษาที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะในช่วงอายุเริ่มต้น จึงได้แยกสองส่วนออกจากกัน กระทรวงศึกษาฯ รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเงินเดือนครูอนุบาลและให้การนิเทศก์ โดยจัดสรรเงินงบประมาณ 11% ของทั้งหมดแก่การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

หน่วยงานในกระทรวงฯ ที่รับผิดชอบการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย มีหน้าที่กำหนดเรื่องที่ได้กในแต่ละวัยควรจะเรียน เช่น ปีนี้เรียนเรื่องอิสราเอล เป็นนอกราชครบ 50 ปี ปีที่แล้วเรียนเรื่องประชาธิปไตย เป็นต้น

อิทธิพลทางประวัติศาสตร์และการเมืองที่มีผลต่อกระบวนการจัดการศึกษา (โดยสรุป)

ปี 1980 Eliezer Ben ตั้งคณะกรรมการสร้างภาษาพูดฮีบรู และตั้งอนุบาลเพื่อสอนเด็กให้พูดภาษาฮีบรู เรียกว่า “โรงเรียนอนุบาลฮีบรู” สอนโดยครูยิวจากยุโรป

หลักการ/ปรัชญาการสอนของ **Friendrich Froebel** เห็นว่า “การเล่นเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่นำไปสู่พัฒนาการของเด็กและการเล่น ทำให้เด็กได้แสดงออกซึ่งความคิดและความรู้สึก”

Froebel เชื่อว่า “เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้” ครูจึงควรเน้นการพัฒนาของเด็ก โดยจัดสิ่งแวดล้อมที่ทำทหายและ

- กระตุ้นความคิดของเด็ก เพื่อให้เด็กได้เติบโตตามศักยภาพของแต่ละคน และเรียนรู้ที่จะมีความรับผิดชอบต่อสังคม
- ปี 1940 - 1950
- ครูอนุบาลถูกส่งไปเรียนที่วิทยาลัย Bank St. ในมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา หลักการสอนของ **John Dewey**
- “การเล่นทำให้เด็กพัฒนาทางสมอง และเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนร่วมชั้นให้รู้จักการร่วมมือกัน อยู่ร่วมกันในระบอบประชาธิปไตย และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างเต็มศักยภาพ”
- ดังนั้น หลักสูตรควรเน้น “เด็กเป็นศูนย์กลาง” ให้เด็กได้ฝึกคิด วิเคราะห์ การจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ให้ถือว่า โรงเรียนเป็นส่วนส่งเสริมครอบครัว บ้าน ชุมชน และสังคม
- โรงเรียนเป็นที่ฝึกกฎเกณฑ์ทางสังคม ครูจึงควรจัดบรรยากาศของห้องเรียนและโรงเรียนให้มีการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มมากขึ้น
- ปี 1948
- ประเทศอิสราเอลประกาศเอกราช ยิวจากทุกส่วนของโลกกลับมาตั้งถิ่นฐานเพื่อสร้างประเทศ เกิดปัญหาในด้านสถานที่เล่น และครูไม่เพียงพอ เนื่องจากประชากรเพิ่มขึ้น จาก 600,000 คน เป็น 1,200,000 คน และ

ปี 1953

1,800,00 คน ตามลำดับ และเกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

รัฐสภาออกกฎหมายการศึกษาภาคบังคับที่เป็นการศึกษาให้เปล่า

เด็กวัย 5 ขวบทุกคนต้องเข้าเรียนอนุบาล เพื่อจะได้เรียนภาษาฮิบรู และเรียนรัฐวัฒนธรรมประจำชาติ

ครูต้องมีคุณภาพ ครูต้องเรียนวิชาชีพครูเป็นเวลา 4 ปี

กฎหมายว่าด้วยการกำกับดูแล เพื่อสร้างความมั่นใจว่าโรงเรียนอนุบาลทุกโรงเรียนต้องได้รับการกำกับดูแลและนิเทศก์ โดยผู้กำกับดูแลคนแรกเป็นลูกศิษย์ของฌอง ปิอาเซต์ (Jean Piaget) ได้นำทฤษฎี Stage Theory ซึ่งเน้นพัฒนาการของเด็ก โดยดูที่กระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนร่วมชั้น และเด็กกับครู

ทฤษฎีของปิอาเซต์ มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในอิสราเอล

อีกทฤษฎีหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยคือ วิกอตสกีต์ (Vygotsky) ซึ่งเน้นการจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นการทำทายให้เด็กได้คิดและค้นพบด้วยตัวเอง เป็นการเปิดสมอง

	ของเด็กให้รับข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ (seaffolding)
ปี 1957	“เด็กเกรด 7 ร้อยละ 60 อ่านหนังสือไม่ออก” จากผลการทดสอบการอ่านระดับชาติ ทำให้คนทั้งประเทศต้องตกตะลึง
ปี 1960 - 1970	เด็ก 3-4 ปีทุกคน ได้รับการศึกษาขั้นปฐมวัย
ปี 1989	กระทรวงศึกษาฯ พยายามให้มีการสอนการอ่าน/เขียนในโรงเรียนอนุบาล ซึ่งขัดกับปรัชญาดั้งเดิมของการให้การศึกษา จึงได้มีการนำวิธีการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) มาใช้ โดยเน้นการจัดสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษาเขียน และเปิดโอกาสให้เด็กได้พูด และเขียน นอกจากนี้ยังพาเด็กไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ได้เรียนรู้ศิลปะ ดนตรี ละคร และคอมพิวเตอร์
ปี 1990 -	กระทรวงศึกษาฯ เพิ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในทุกระดับการศึกษา รวมทั้งระดับปฐมวัย จัดเป็นโปรแกรมที่ให้เด็กได้หัดสังเกต สังเกตตัว โดยผนวกเข้าในกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ กิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ การเล่านิทานหรือการทำโครงการ

การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

เด็กทารกจะได้รับการตรวจเช็คพัฒนาการในศูนย์เด็กสมบูรณ์ (well baby) ซึ่งเป็นหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข หากเห็นว่าเด็กมีความบกพร่องในพัฒนาการก็จะให้การบำบัดช่วยเหลือร่วมกับผู้ปกครองของเด็ก หรือส่งไปยังศูนย์บำบัดเฉพาะทาง

กฎหมายว่าด้วยการศึกษาพิเศษ

1. ควรทำการกลั่นกรอง และวิเคราะห์ความผิดปกติของเด็ก ตั้งแต่เริ่มต้นโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อให้เขาพัฒนาศักยภาพได้ตามปกติ และเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตั้งแต่ช่วงอายุ 3-21 ปี มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย
3. หากเป็นไปได้ควรจัดให้เด็กดังกล่าวได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ
4. พ่อแม่ (ผู้ปกครอง) มีส่วนในการตัดสินใจในเรื่อง การบำบัด รักษา และการให้การศึกษาแก่เด็กเหล่านี้ โดยอาจแบ่งเป็น
 - ให้การศึกษาภาคพิเศษอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีผู้เชี่ยวชาญดูแลตลอดเวลา
 - ให้การศึกษาภาคปกติโดยมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางช่วยเหลือบ้าง
 - ให้การศึกษาแบบเรียนร่วมโดยเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษจำนวน 8 คน อยู่ในห้องที่มีเด็กปกติอีก 12 คน

การฝึกหัดครูที่สอนเด็กปฐมวัย

ครูอนุบาลเข้าฝึกอบรมในศูนย์ฝึกหัดครู ซึ่งมีอยู่ 10 แห่งทั่วประเทศ ใช้เวลาอบรม 3 ปีและเพิ่มอีก 1 ปี จะได้ปริญญาตรีหลักสูตรเป็นวิชาทั่วไป และวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ในระยะเวลา 4 ปีนี้ ต้องไปฝึกงานในโรงเรียนอนุบาลอย่างน้อย 2 วัน/สัปดาห์ และจะเลือกชำนาญทางการศึกษาภาคปกติหรือภาคพิเศษก็ได้ สำหรับการศึกษาศึกษาภาคปกติจะเลือกเรียนเกี่ยวกับเด็ก 0-5 ปี หรือ 3-8 ปีก็ได้ ผู้ที่เรียนการศึกษาศึกษาภาคปกติจะต้องเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษด้วย

การฝึกอบรมครูอนุบาล

กระทรวงศึกษาฯ จะจัดหน่วยศึกษานิเทศก์มาให้การอบรม การอบรมจะเป็นการสะสมแต้มของครู และจะเป็นการเพิ่มเงินเดือนด้วย

ปรัชญาการศึกษาของอิสราเอล

“ต้องให้เด็กได้เผชิญกับประสบการณ์ที่จะช่วยให้เขาได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว และให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ วัฒนธรรมทางสังคม”

ปรัชญาการศึกษาของอิสราเอล อาจสรุปได้ดังนี้

1. เด็ก : เชื่อว่าเด็กแต่ละคนมีเอกลักษณ์เฉพาะตน และพัฒนาตามครรลองของชีวิตตน เด็กแต่ละคนจะมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน แต่เด็กทุกคนมีพื้นฐานของความอยากรู้อยากเห็น และมีความสามารถในการเป็นนักคิด นักเรียนรู้ โดยการสนับสนุนของผู้ใหญ่ เด็กเรียนรู้ที่จะจัดการกับสิ่งที่อยู่แวดล้อม ไม่ว่าจะ เป็นทางกายภาพหรือ

ทางสังคม

2. ครู : เชื่อว่าครูแต่ละคนมีเอกลักษณ์เฉพาะตน มีจุดเด่น และจุดด้อย ครูควรเป็นนักคิด นักเรียนรู้ รู้จักประเมินตนเอง และรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนกระทำ ครูต้องยอมรับว่าตนไม่รู้ทุกเรื่อง ดังนั้น จึงต้องเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก และเรียนรู้ระหว่างกัน รู้จักการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งสมมติฐาน สรุป และประเมินผล ครูต้องสอนให้เด็กมีความรับผิดชอบ ครูต้องรู้จักเด็ก เพื่อจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาเต็มศักยภาพในทุกด้าน

3. สภาพแวดล้อม : เชื่อว่าจะต้องปลอดภัย กระตุ้นความคิด และมีศิลปะ ต้องช่วยให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม หรือเดี่ยวก็ได้ สภาพแวดล้อมประกอบด้วย วัสดุอุปกรณ์ที่让孩子ได้ค้นพบ ทดลอง เล่น สร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่กิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้หนังสือ สภาพแวดล้อมยังจะต้องเอื้อต่อการพัฒนาของเด็กในทุกด้าน

4. ผู้ปกครอง : เชื่อว่าเป็นครูคนแรก ผันและหวังให้ลูกมีความสุข และเจริญก้าวหน้าในการเรียนและการงาน ผู้ปกครองควรมีส่วนในการจัดการศึกษาของเด็กมากที่สุด

ทิศทางและแนวโน้มของการศึกษาปฐมวัย

- เน้นการศึกษาที่จะพัฒนาเด็กในทุกด้าน (สติปัญญา อารมณ์ สังคม กายภาพ)
- ระดมความคิดที่จะสร้างหลักสูตร ที่ประกอบด้วยบทเรียนเรื่องต่าง ๆ ที่หลากหลาย
- เตรียมเด็กให้พร้อมในด้านการใช้ภาษา คอมพิวเตอร์ สื่อ ศิลปะ ทั้งทักษะการคิด การแก้ปัญหา อันนำไปสู่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

- ผู้ปกครองมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของเด็ก
- ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก และผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็ก
- ตั้งหน่วยที่รวมเด็กปฐมวัยและเด็กประถมปีที่ 1 ไว้ด้วยกัน
- กระทรวงศึกษาฯ รับผิดชอบจัดการนิเทศก์เด็กตั้งแต่แรกเกิด

ความสมดุลที่ต้องพิจารณา

ความจำเป็นที่จะต้องให้เกิดความสมดุลระหว่างสิ่งต่อไปนี้

1. ความต้องการและสิทธิของเด็ก กับ ความต้องการและสิทธิของสังคม
2. เด็กก็คือเด็ก กับ เด็กคือผู้ใหญ่ตัวเล็ก
3. พัฒนาศักยภาพของเด็ก กับ พัฒนาเทคโนโลยี
4. การสอนให้เป็นคนเต็มคน กับ การสอนให้พัฒนาเฉพาะด้าน
5. การพัฒนารอบด้าน กับ การพัฒนาเฉพาะด้าน
6. การสอนให้เด็กฉลาด กับ การสอนให้เด็กประสบความสำเร็จทางวิชาการ
7. สิทธิของผู้ปกครอง/สังคม กับ สิทธิของเด็ก/ผู้ปกครอง
8. การให้การศึกษากับ ให้การเลี้ยงดูในเด็กเล็ก

การศึกษาปฐมวัย : สร้างคุณค่าและปัญญา

โดย MS. Rachel Kedar

การเรียนรู้ คืออะไร การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา ไม่ใช่เฉพาะที่โรงเรียน คนเราสามารถเรียนรู้ได้ทุกหนแห่ง การเรียนรู้เกิดขึ้นนับแต่วินาทีแรกที่เด็กปฏิสนธิ หรืออาจจะเกิดการเรียนรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาแล้วก็ได้ และนี่เองที่ภาษาเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้อง ดังจะขอยกตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเรียนรู้ของเด็ก และภาษาธรรมชาติ

ในสถานการณ์หนึ่ง เป็นเรื่องของแม่กับลูก ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้กับทุกครอบครัว คือ เด็กทารกอยากกินคุกกี้ จึงชี้ไปที่คุกกี้ แล้วส่งเสียงดัง...อ้ออ้อ...แม่เข้าใจชัดเจนว่าลูกต้องการคุกกี้ แม่คนแรกก็ไปหยิบคุกกี้ให้ลูก เด็กได้กินคุกกี้ ได้รับการสนองตอบ จึงพอใจและหยุดร้อง ในสถานการณ์เดียวกัน แม่คนที่สอง ก็เดินไปหยิบคุกกี้ให้ แล้วพูดว่า “คุกกี้หรือ? เอ้า...หยิบไปซิ” แต่ลองมาดูแม่คนที่สาม เธอมองไปที่ลูก แล้วพูดว่า “หนู

อยากได้อะไรจะ อยากได้คุกกี หรืออยากได้ลูกบอล หรืออยากได้... หนูอยากได้อะไรกันแน่จ๊ะ” ระหว่างที่เธอพูดก็จะชี้ไปที่คุกกีและลูกบอล และสิ่งอื่นๆ ประกอบด้วย จากนั้น เธอก็จะหยิบคุกกีให้ลูกพร้อมกับพูดว่า “หนูอยากกินคุกกีใช่ไหม ลองกินดูนะ ... เป็นไง ชอบไหม วันหลังถ้าอยากกินบอกแม่นะ แม่จะซื้อมาให้กินอีกดีไหม”

จากตัวอย่างนี้ เด็กทั้งสามคนได้รับคุกกีไปกิน พอใจ และหยุดร้อง แต่ทั้งสามคนเกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เด็กคนแรกไม่ได้เรียนรู้อะไรมากนัก เขาเพียงแต่ได้รับคุกกีไป เรียนรู้แค่เพียงการชี้และส่งเสียงดัง ก็ได้รับคุกกี โดยไม่ได้เรียนรู้ภาษาในการสื่อสาร เด็กคนที่สอง ได้เรียนรู้เกี่ยวกับภาษาบ้างเล็กน้อย แต่เป็นประโยคคำถามและคำสั่ง คือ “คุกกีหรือ? เอ้า...หยิบไปซิ” แต่เด็กคนที่สามได้เรียนรู้อย่างมาก ได้ยินประโยคยาวๆ ได้ยินประโยคที่หลากหลาย พร้อมกับกรู๊มมู๊มมูไม่ประกอบ ทำให้ได้เรียนรู้ความหมายของภาษามากกว่าเด็กคนอื่นๆ

การมีโอกาสได้ยินแม่พูดจากสื่อสารมากกว่าเด็กคนอื่นเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะแม้ว่าเขาจะยังไม่สามารถพูดได้ แต่ก็เกิดการเรียนรู้ภาษา เพราะการที่จะสอนเด็กให้พูดได้นั้น เด็กจำเป็นต้องได้ยินภาษาพูดก่อน ยิ่งได้ยินมาก ได้ยินและเข้าใจชัดเจนมาก ก็ยิ่งเรียนรู้ศัพท์ต่างๆ ยิ่งเรียนรู้วิธีพูดเป็นประโยคยาวๆ เด็กก็จะมีพัฒนาการด้านภาษาที่รวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เด็กไม่เพียงแต่ได้เรียนรู้เรื่องของภาษาเท่านั้น แต่ยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นอีกด้วย เพราะแม่คนที่สาม จะชี้ไปที่สิ่งของต่างๆ แล้วถามว่าอยากได้นี้หรืออยากได้นั้น เขาได้เรียนรู้ว่า แม่จะรู้ว่าเขาชอบอะไร และวันหลังจะหามาให้กินอีก เป็นต้น นี่เป็นตัวอย่างแรกๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็กทารก

ตัวอย่างต่อไปจะเป็นตัวอย่างเกี่ยวกับเด็กที่โตขึ้นมากอีกหน่อย อายุประมาณ 2-3 ขวบ ในสถานการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำ คือการอาบน้ำของเด็ก ในสถานการณ์ตัวอย่างนี้ แม่จะอาบน้ำให้ลูกในห้องน้ำ คู่แรก แม่อาบน้ำให้ลูกอย่างสะอาดสะอ้าน แต่ไม่มีการพูดจากันเลย คู่ที่สอง แม่สั่งให้ลูกยกมือขึ้น หมุนตัวไปทางซ้าย ทางขวา หรือประโยคคำสั่งอื่นๆ อีกเล็กน้อย เด็กคนนี้ก็ได้รับการอาบน้ำอย่างสะอาดเช่นกัน คู่ที่สาม แม่ถามว่า “อยากอาบน้ำหรือ ไปอาบน้ำกันเถอะ...เปิดน้ำให้แม่หน่อย...หยิบสบู่ให้หน่อย...ยกแขนขึ้นหน่อย...แม่จะถูหลังให้ดีไหม ถ้างั้นช่วย หมุนตัวหน่อย แม่จะได้ถูหลังได้ ยื่นมือให้แม่หน่อย มาสิแม่จะตรวจดู เล็บ เล็บหนูดำแล้ว ต้องทำความสะอาดบ่อยๆ นะ...เออละ เดี่ยวแม่จะ สระผมให้...น้ำร้อนไปหรือเปล่า จะให้เย็นกว่านี้ไหม...หยิบผ้าเช็ดตัวส่งให้ แม่หน่อย...” จะเห็นได้ว่าแม้ว่าเด็กทั้งสามคนจะได้รับการอาบน้ำที่สะอาด จากแม่ทุกคน แต่แม่คนที่สามนี้จะช่วยให้ลูกมีพัฒนาการทางภาษาที่ดีมาก มีการพูดประโยคยาวๆ ซักถามอยู่ตลอดเวลา การพูดจาสนทนากับเด็ก ในกิจวัตรประจำวันต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาของเด็ก

ลองมาดูว่า จากตัวอย่างทั้งสองนี้ หรือตัวอย่างจากกิจวัตรประจำวัน อื่นๆ เด็กจะเกิดพัฒนาการทางภาษาได้อย่างไรบ้าง สิ่งที่เราจะต้องตระหนัก ก็คือ การพูดคุยกับเด็กตั้งแต่แรกเกิดนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะทำให้ ภาษาพูดของเด็กพัฒนาขึ้น เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ต่างๆ เพิ่มขึ้น จากนั้นก็เรียนรู้ที่จะพูดคุยสนทนากับแม่ เรียนรู้ว่าจะพูดคุยประโยคสั้นๆ อย่างไร โดยเฉพาะหากอยู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและกระตุ้น ความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนรู้ถึงความหมายของภาษา บทบาทของ

ภาษาในการสื่อสาร ในการสนองตอบความต้องการของเขาได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างที่ยกมาเป็นตัวอย่างของภาษาพูด ในเรื่องของภาษาเขียน แม่จะช่วยพัฒนาภาษาเขียนให้ลูกได้หรือไม่ แน่ละว่าทำได้ เราใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีแต่ภาษาเขียนอยู่ทุกหนแห่ง ผู้ใหญ่จำเป็นต้องสื่อความหมายกันด้วยภาษาเขียน เด็กก็เช่นเดียวกัน การอ่านหนังสือให้เด็กฟังนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาภาษาเขียนให้เด็ก พ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ดีควรอ่านหนังสือให้ลูกฟังทุกวัน อาจจะเป็นนิทานก็ได้ เรื่องสำคัญคือ ในขณะที่อ่านหนังสือ ควรจะชี้นิ้วตามตัวหนังสือประกอบไปด้วย อย่างเช่น ถ้าแม่ชาวฮิบรูอ่านหนังสือและชี้นิ้วตามให้เด็กเห็น เด็กก็จะเรียนรู้ว่า ภาษาฮิบรูนั้นอ่านจากขวาไปซ้าย หรือแม่ชาวจีนอ่านและชี้นิ้วให้ลูกเห็น ลูกก็จะเรียนรู้ว่าภาษาจีนนั้น อ่านจากบนลงล่าง และจากขวาไปซ้าย ในขณะที่ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษนั้น อ่านจากซ้ายไปขวา เป็นต้น

การอ่านหนังสือให้ลูกฟังและชี้นิ้วตามไปด้วยนั้น ภายในเวลาไม่กี่เดือน เด็กก็จะเรียนรู้กฎเกณฑ์เบื้องต้นของภาษานั้นๆ ในระหว่างการอ่านหนังสือให้ลูกฟังนั้น หากมีอะไรมาคั่นจังหวะการอ่าน ก็ให้คิดดั่งๆ ส่งเสียงให้เด็กได้ยิน เช่น เมื่อมีเสียงกริ่งโทรศัพท์ดังขึ้น ก็อาจพูดว่า “เดี๋ยวเราต้องหยุดไว้ก่อนนะคะ ให้แม่ไปรับโทรศัพท์ก่อนนะ...เราอ่านมาถึงหน้าสามแล้วนะ” พร้อมกับชี้นิ้วไปที่ตัวเลขหน้า หรืออ่านมาถึงคำว่าอะไรก็ตาม ให้ชี้นิ้วตามไปด้วย แล้วก็บอกว่า “ให้ช่วยจำหน่อยว่าถึงหน้า 3 แล้ว” ทุกครั้งในระหว่างการอ่าน ควรพูดคุยกับเด็กตลอดเวลา ค่อยๆ อธิบายถึงกฎเกณฑ์ทางภาษาอย่างง่ายๆ ในระหว่างการอ่าน อาจหยุด แล้วพูดคุยถึงเรื่องที่ได้อ่านให้ฟัง เช่นเมื่ออ่านถึงเรื่องดอกไม้ ก็ถามว่า “ลูกชอบดอกนี้หรือเปล่า...นี่เป็นดอกกุหลาบนะ ที่สวนหน้าบ้านเรามีไหม? หนู

เคยเห็นไหม?...” เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ว่า สิ่งที่เราอ่านให้ฟังนั้นมีความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆรอบตัวเด็กด้วยเช่นกัน เรื่องที่อ่านให้ฟังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเขา ไม่ว่าเรื่องที่จะน่าตื่นเต้น น่ากลัว หรือก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างในตัวเด็ก ขอให้เชื่อมโยงเรื่องที่เราอ่านกับประสบการณ์เด็กตลอดเวลา เพื่อให้เห็นประโยชน์และความเกี่ยวพันของภาษาเขียนกับชีวิตเด็ก

หนังสือไม่ควรจะอยู่แต่ในตู้หรือบนชั้นหนังสือตลอดไป ควรมีหนังสืออยู่ในทุกหนแห่งในบ้าน บนพื้น ในครัว เติงนอน โกลัของเล่นทั้งหลาย ให้หนังสือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ของเกมที่เด็กๆ เล่น ให้เด็กสามารถหยิบหนังสือได้ตลอดเวลาและในทุกๆที่ หนังสือสำหรับเด็กเล็กนั้น แม้ว่าจะพิมพ์ด้วยกระดาษหนาๆ ไม่ก็หนา มีแต่รูปภาพ แต่ก็จำเป็นที่จะต้องให้เด็กได้จับต้องสัมผัสบ่อยๆ เราต้องให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ รูปภาพ ตัวอักษร ตัวหนังสือ แม้ว่าเขาจะยังไม่ได้อ่านก็ได้ก็ตาม ให้เขาได้เป็นเจ้าของหนังสือ ให้หนังสือเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของเขา ให้เรียนรู้ที่จะจับเมื่อเด็กอยากเปิดดูรูปภาพ เขาอาจจะอยากพูด อยากเล่าเรื่องต่างๆ เราก็ควรถามเขา พูดคุยกับเขา ว่าชอบหนังสือไหม ชอบสีอะไร ... เป็นการทำให้เขาคุ่นเคยกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นตัวหนังสือเขียน เพราะเด็กจะต้องอยู่ในโลกของตัวหนังสือ หรือภาษาเขียนตลอดไป

นอกจากหนังสือแล้ว ในทุกๆ หนแห่งยังมีตัวหนังสือที่เราสามารถเชื่อมโยงให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ เช่น ป้ายชื่อถนน ชื่อบริษัทห้างร้าน ป้ายสถานที่ต่างๆ หรือในตอนเช้า เราเมื่ออ่านหนังสือพิมพ์ ก็ให้เด็กนั่งตักเราและอ่านไปด้วยกัน เช่น อ่านเรื่องของลูกช้างที่เพิ่งเกิดในสวนสัตว์ อ่านดังๆ แล้วชี้ไปที่ตัวหนังสือหรือรูปภาพ เมื่อชี้ไปที่ตัวหนังสือ ก็อ่านให้ฟัง

เช่น “นี่ตัว ข-ไข่ เหมือนชื่อลูกเลยนะคะ” “นี่ตัว น-หนู- เหมือนชื่อร้านไอศกรีมที่เราไปกินเมื่อวาน” ให้ตัวอักษรหนังสือมีความหมายต่อเรื่องราวในชีวิตของเขา

เมื่อเด็กเปิดดูหนังสือ เขาก็จะเห็นตัวหนังสือเต็มไปหมด เราสามารถทำให้เขาเรียนรู้และเข้าใจความหมายตั้งแต่ยังเล็กอยู่ได้ ให้เข้าใจโครงสร้างของภาษาหนังสือ ให้เห็นเป็นองค์รวมก่อน แล้วค่อยแยกย่อยออกเป็นตัวอักษร คำ กลุ่มคำ และวิธีการร้อยเรียงกันประโยคในภาษาของเรา ซึ่งจะช่วยให้เขาสามารถเรียนรู้การอ่านได้อย่างราบรื่น

การอ่านหนังสือให้เด็กฟังในทุกขณะที่ทำได้ แล้วเชื่อมโยงเรื่องราวที่อ่านให้สัมพันธ์กับเรื่องใกล้ตัวเด็ก จะช่วยให้การเรียนรู้ภาษานั้นมีความหมายหรือมีชีวิตสำหรับเด็ก ไม่ใช่เป็นเพียงตัวหนังสือที่ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเขาเลย ให้ทุกตัวอักษรที่เขาเห็นมีความหมาย เช่น ชื่อของพ่อ เหมือนกับตัวหนังสือที่เห็นในหนังสือพิมพ์ หรืออ่านข่าวแล้วแสดงความเห็นให้เด็กรู้ว่าตัวหนังสือที่เราอ่านนั้นสื่อความหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเขาด้วยเช่นกัน

การเห็นพ่อแม่อ่านหนังสือ หรือเขียนหนังสือบ่อยๆ เป็นเรื่องจำเป็น เพราะเด็กก็อยากจะทำเช่นนั้นเหมือนกัน การเลียนแบบเป็นวิธีการเรียนรู้ อย่างหนึ่ง เด็กจะพยายามทำตามผู้ใหญ่ เช่น หัดอ่านหนังสือตามเรา หัดหยิบหนังสือ ทำเป็นเหมือนว่าเขาอ่านออก ถ้าเรายอมให้ลูกเล่นเป็นหมอบ เป็นพยาบาล เป็นพ่อค้าแม่ค้าได้ แล้วทำไมเราจะไม่ส่งเสริมให้ลูกเล่นเป็นคนอ่านหนังสือ เขียนหนังสือได้ละ

เมื่อเปิดกล่องขนม ซองขนม เราก็สามารถอ่านให้ลูกฟังดังๆ ว่าชื่อขนมอะไร มีรสชาติอย่างไร ทำมาจากอะไร น้ำหนักเท่าไร จำนวนเท่าไร ...

ให้เด็กๆ ได้รู้ว่า เราได้ข้อมูลต่างๆมาจากการอ่านหนังสือ ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับเขาในการเรียนรู้ที่จะใช้ภาษาเขียนในการสื่อสาร ให้เขาเข้าใจว่าการอ่านออกเขียนได้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และนี่เป็นวิธีการเลี้ยงดูเด็กให้เป็นนักอ่านที่ดี เป็นนักเขียนที่เก่ง จากการเรียนรู้การอ่านการเขียนตั้งแต่เด็ก

ภาษาพูดกับภาษาเขียนมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน ความรู้เกี่ยวกับคำ จะเพิ่มพูนมากขึ้นเมื่อเราพูด เราอ่านจากหนังสือ จากถนน จากทุกหนแห่ง เมื่อเราให้โอกาสในการเรียนรู้จากทุกๆเรื่องกับเด็ก ความรู้ของเด็กก็จะเพิ่มพูนขึ้น ทักษะการสนทนาจะพัฒนามากขึ้น จากการพูดคุยกับพ่อแม่ กับเพื่อนๆ ในสถานการณ์หรือเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กันกับตัวเด็ก ไม่ใช่สิ่งที่ห่างไกลจากชีวิตประจำวันของเด็ก เมื่อเด็กได้รับโอกาสในการแสดงออกโดยการพูด ได้เรียนรู้จากสิ่งที่ได้ยิน จากสิ่งที่มีผู้อ่านให้ฟัง ทั้งหมดนี้จะทำให้เด็กได้เรียนรู้บทบาทของภาษา ทั้งที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งใช้เพื่อการสื่อสาร เพื่อการแสดงความรู้สึกออกมา

ตารางเปรียบเทียบกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้และภาษา

ความเชื่อ/โลกทัศน์	วิธีวิทยาของกระบวนทัศน์แบบ Traditional	วิธีวิทยาของกระบวนทัศน์แบบ Whole Language
ความคิดเกี่ยวกับภาษา	ปิดแคบ (closed) ภาษาเป็นเพียงในบทเรียนที่ครูเตรียมไว้เรียบร้อยแล้ว	เปิดกว้าง (open) ภาษาเป็นเครื่องมือที่จะเปิดสู่โลกกว้าง ไม่ได้อยู่เพียงในบทเรียนเท่านั้นเราจะต้องเปิดกว้าง
บริบท (context)	ติดแบบแผน (formal) ยึดมั่นในรูปมากเกินไป จนไม่เป็นธรรมชาติ	ตามสภาพจริง (authentic) ในชีวิตจริงต้องมีทั้งที่เป็นไปตามสภาพและเป็นแบบแผน
ด้านความผิด (Response to error)	แก้ไขสิ่งที่ผิด (eliminate) ไม่ปล่อยไว้ เมื่อพบคำผิดหรือความผิดดูจะเป็นเรื่องหนักหนา ครูได้แต่จับจ้องในสิ่งที่เด็กทำไม่ได้ถูกต้อง ทำไม่ได้	มองความผิดเป็นเรื่องเพียงเล็กน้อย (errors seen as miscues) ยอมรับการเขียนผิดในตอนต้น และถือเป็นส่วนสำคัญในกระบวน การเรียนรู้ เมื่อใช้ความพยายามมากขึ้น ต่อไปจะถูกต้อง ครูต้องรู้ว่าควรจะมองในสิ่งที่เด็กทำได้ เด็กจะรู้ว่ามาถูกแนวแล้ว ให้กำลังใจเด็ก ให้เขาเชื่อว่าเขาทำได้
ความหมายที่พบ (Meaning found in)	ยึดตำรา บทเรียน (text) เราทำตำราเฉพาะสำหรับเด็ก บางครั้งเหมือนกับว่าโรงเรียนแปลกแยกออกจากความเป็นจริง ไม่สนใจว่ามีสื่ออื่นๆ ที่เป็นประโยชน์	ความรู้และประสบการณ์เดิม (prior knowledge) ประสบการณ์ที่มีติดตัวมาในอดีตผนวกกับความตื่นตัวที่เด็กๆ สนใจ ดังนั้นบทเรียนจะต้องเชื่อมโยงกับตัวเด็ก ที่เขามีพื้นฐานมาบ้างแล้ว ไม่ไกลตัวมาก

ตารางเปรียบเทียบกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้และภาษา (ต่อ)

ความเชื่อ/โลกทัศน์	วิธีวิทยาของกระบวนการทัศน์แบบ Traditional	วิธีวิทยาของกระบวนการทัศน์แบบ Whole Language
ด้านบทบาทผู้เรียน (Role of the Learner)	ผู้เรียนเป็นผู้รับคำสั่ง (passive) ในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องคอยคำสั่งจากครูเท่านั้น ขาดการปฏิบัติ หรือการคิดเองปฏิบัติเอง	ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติเอง (trans active) ปิอาเจต์ กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้เมื่อได้ปฏิบัติ เมื่อเกิดความผิดพลาดแล้วรู้ที่จะแก้ไข และปฏิบัติต่อไป
ด้านแรงจูงใจ (motivation)	แรงจูงใจจากภายนอก (extrinsic) ให้รางวัล ชมเชย เฉพาะคนที่ได้คะแนนดี	แรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายใน (intrinsic) เป็นการโต้ตอบสนองความต้องการภายใน ผนวกกับเรื่อง que ผู้เรียนสนใจความสนุก ความมีชีวิตชีวา และเรียนรู้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า Whole Language จึงเป็นปรัชญา เป็นวิธีการเรียนรู้ เพราะ Whole Language บอกว่าให้ใช้ภาษาเมื่อเราต้องการ ยิ่งใช้มากก็ยิ่งดี จากตัวอย่างที่ยกมาในตอนต้น เราพูดถึงเด็กผู้โชครืดที่มีแม่พูดคุยกับเขา ให้โอกาสในการเรียนรู้ภาษากับเขา ให้เด็กได้เชื่อมโยงประสบการณ์กับภาษาเพื่อการเรียนรู้ด้วยกัน เมื่อเด็กเข้าสู่โรงเรียนอนุบาลหรือสถานศึกษาในลักษณะอื่นๆ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นอะไรก็ตาม จุดสำคัญอยู่ที่ว่าพ่อแม่ผู้ปกครองต่างต้องการให้ลูกหลานของตนเป็นผู้ที่มีการศึกษารักการเรียนรู้ โรงเรียนจึงควรเป็นสถานที่ที่ให้ประสบการณ์และปลูกฝังความรักในการเรียนรู้กับเด็ก และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือในช่วงขวบวัยแรก que เด็กเข้าโรงเรียน และนี่เป็นเรื่องสำคัญที่สุดที่ต้องพูดกันในที่นี้

โรงเรียนหรือโรงเรียนอนุบาลควรจะเป็นอย่างไร ควรมีบทบาทหน้าที่อะไรบ้าง ตามทัศนะของ Whole Language ควรจะจัดการเรียนการสอนตามความเชื่อที่ว่า ไม่จำเป็นต้องมีตำราเฉพาะสำหรับเด็ก เราสามารถใช้หนังสือที่พบเห็นได้ทั่วไป หนังสือที่เด็กชอบ เราควรนำเอาสื่อที่เด็กสนใจที่จะเรียนมาใช้ หลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กแต่ละคนควรจะแตกต่างกันออกไป เราต้องพัฒนาการทำงานเป็นทีม เพราะในโลกของเทคโนโลยีสมัยใหม่ต้องทำงานกันเป็นทีม และเราต้องสอนเด็กของเราให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ แสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นเพื่อนกับผู้อื่น โรงเรียนจะต้องปลูกฝังความรักในการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับเด็กได้ เพราะดังที่ได้กล่าวไว้ตั้งแต่ต้นแล้วว่า คนสามารถเรียนรู้ได้ทุกหนแห่ง ทุกเวลา โรงเรียนอนุบาลก็เป็นสถานที่หนึ่งที่เด็กเข้ามาเรียนรู้ได้ การพัฒนาโรงเรียนอนุบาลก็คือการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง ให้เครื่องมือในการพัฒนาตนเองแก่เด็กๆ

โรงเรียนอนุบาลในทุกวันนี้ ไม่ควรถือว่าการให้ความรู้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกสุด แต่ควรให้เครื่องมือแก่เด็กในการที่จะเรียนรู้ตลอดไป แม้ว่าจะออกจากโรงเรียนไปแล้วก็ตาม การที่จะบรรลุความต้องการของเด็กนั้น เราจะต้องทำ 2 เรื่องใหญ่ๆ คือ หนึ่ง สร้างสภาพแวดล้อมที่จะเอื้อต่อความต้องการของเด็ก สอง บทบาทของครูอนุบาลที่ถูกต้อง กระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

ความหมายของคำว่า “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ที่ได้ยินได้ฟังกันบ่อยๆ ในยุคนี้ นั่น เป็นเรื่องที่มีความเข้าใจผิดๆ อยู่หลายประการ เช่น คือการให้เด็กในทุกสิ่งทุกอย่างที่ต้องการ จริงๆ แล้วไม่ใช่เช่นนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างยังเป็นเช่นเดิมอยู่ แต่ความต้องการของเด็ก ทั้งในด้านการศึกษา ด้านอารมณ์

ควรได้รับการยอมรับ และให้เขาได้ในกรอบของการศึกษาเรียนรู้ เราควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้ตอบสนองความสนใจและความต้องการของเด็กที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ เพราะเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน ความต้องการของเด็กแต่ละคนก็แตกต่างกันด้วย ควรจะมีคำตอบให้กับเด็กเฉพาะแต่ละคนได้ ไม่ใช่มีคำตอบเดียวกันสำหรับเด็กทุกคน เพราะถ้าทำอย่างนั้น ก็ไม่ใช่การเรียนรู้ที่เด็กเป็นศูนย์กลาง เพราะไม่เคารพความแตกต่างของเด็ก ในประเด็นเรื่องความต้องการของเด็ก และสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ครูเป็นผู้เดียวที่จะต้องรับผิดชอบการคิดสร้างสรรค์กิจกรรมสำหรับเด็ก และติดตามการเรียนรู้ของเด็กว่าเขาเรียนรู้อย่างไร ต้องการอะไร

ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

● **มุมบ้าน** มีประตู ห้องรับแขก ห้องครัว เป็นต้น เด็กจะเข้ามาในบ้านนี้ พูดคุยกัน เล่นกัน เป็นประโยชน์ในแง่ของการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน มีการสื่อสารระหว่างกัน เด็กสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ เช่น ริดเสื้อผ้า ล้างชามในครัว ทำครัว เป็นต้น ช่วยให้เด็กได้พัฒนาตนเอง ได้เรียนรู้จากเพื่อนในเรื่องต่างๆ

● **มุมหมอ** เด็กจะได้เล่นบทบาทสมมติ เป็นหมอ เป็นคนไข้ ในมุมนี้เด็กจะได้ฝึกการใช้ภาษา เพราะมีการสมมติบทบาทกัน เช่น ต้องมีการนัดหมายกับหมอ โดยจดนัดหมายลงในสมุดนัดคนไข้ เด็กจะชอบมุมที่ให้เขาได้เล่นบทบาทสมมติเป็นคนไข้กับหมอมาก มีการเขียนวินิจฉัยโรค และเขียนใบสั่งยาให้กับคนไข้ แม้เด็กจะเขียนยังไม่เป็น แต่ก็ชอบหัดเขียนกัน แม้จะเป็นรูปต่างๆ ก็ตาม มีการรับใบนัดเป็นหมายเลข ทำให้เด็กได้เรียนรู้ตัวเลข และการคิดคำนวณ เช่น อ่านหมายเลขเบอร์ ของตนเอง

คิดคำนวณว่ายังมีคนใช้รออยู่อีกกี่คน เป็นต้น

● **มุมตลาด** เด็กได้ฝึกหัดการสนทนาสื่อสาร การชั่งตวงวัด และคิดคำนวณเลข จากผลไม้และสิ่งของต่างๆ ที่ให้เด็กเตรียมมา เป็นต้น

● **มุมจรรยา** เด็กได้เรียนรู้สัญลักษณ์จรรยา บางครั้งเด็กอาจจะทะเลาะกัน แย่งกันแสดงบทบาทต่างๆ ก็จะได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน

ในมุมต่างๆ เด็กสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้เอง มุมที่ดี คือมุมที่ครูจัดสภาพแวดล้อมอย่างชัดเจนดีแล้ว เด็กจะไม่ต้องต้องการความช่วยเหลือจากครู แต่ถ้ายังจัดได้ไม่ดี เด็กอาจจะซักถามครูบ้าง เด็กจะเกิดการเรียนรู้ มีการขีดเขียนตามประสาเด็ก ซึ่งบางทีผู้ใหญ่อาจไม่เข้าใจ ของเล่นและกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้แสดงออกซึ่งอารมณ์และสุนทรีย์ภาพทางด้านดนตรีและศิลปะก็จะเป็นประโยชน์และสนองตอบความต้องการที่หลากหลายของเด็ก และให้เด็กเลือกมุมเข้าไปเล่นและเรียนรู้ได้ตามความสนใจของเด็กแต่ละคน

มีผู้สอบถามว่า หากเด็กเลือกที่จะเข้ามุมใดมุมหนึ่งตลอดเวลา ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจะได้หรือไม่ สำหรับที่โรงเรียนของผู้เขียนแล้ว ได้เสมอ เพราะเป็นการเลือกของเด็ก ที่จะตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นและความต้องการของเขา เพื่อนของผู้เขียนบางคน เห็นว่าไม่ควร เด็กควรเข้าไปเรียนรู้ในมุมต่างๆ หมุนเวียนกันไป แต่ผู้เขียนคิดว่า หากจะจัดการเรียนรู้ที่让孩子เป็นศูนย์กลางแล้ว ก็จะต้องเคารพความต้องการของเขาให้ได้ โดยการจัดมุมเรียนรู้ของเราจะต้องมีกิจกรรมหรือโอกาสที่จะให้เด็กได้เรียนรู้อยากหลากหลายได้ ฝึกฝนทักษะความสามารถต่างๆ ที่คิดว่าจำเป็นสำหรับเด็ก

Whole Language

แก่นสำคัญของการจัดการศึกษาแบบ Whole Language คือ การคิด ซึ่งเป็นหัวใจของระบบการจัดการศึกษา เราต้องการคนที่คิดเป็นภาษานั้นมีมิติที่สำคัญ 4 มิติ คือ ภาษาพูด ก็มี การฟังกับการพูด ในมิติของภาษาเขียน ก็มีการอ่านกับการเขียน การศึกษาแบบ Traditional เคยคิดว่า การฟังกับการอ่านเป็นแบบ การเรียนรู้แบบ passive ในขณะที่คิดว่า การพูดกับการเขียน เป็นแบบ active ซึ่งวิธีคิดแบบ Whole Language เห็นว่า ไม่ถูกต้อง เพราะในการอ่านนั้น เราต้องการเก็บข่าวสารข้อมูลจากหนังสือ ไม่เช่นนั้น หากไม่ตั้งใจหรือไม่ active แล้ว ก็จะไม่ได้อะไร ในขณะที่เดียวกันการฟังนั้นก็จะต้อง active มาก เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่กำลังพูด เพราะเสียงอาจจะเบาเกินไป หรือดังเกินไป และอาจไม่ได้ยิน ซึ่งวิธีคิดของ Whole Language เห็นว่าทั้งการ ฟัง-พูด-อ่าน-เขียน จะต้องเป็นการเรียนรู้แบบ active ไม่อาจแบ่งแยกจากกันได้ว่าอะไร passive หรือ active เพราะต้องใช้ทุกมิติควบคู่กันไปในกระบวนการศึกษา

Whole Language เป็นเรื่องของวิธีคิด เป็นเรื่องที่เรียบง่ายสามัญเหลือเกิน และด้วยเหตุนี้จึงดีเยี่ยม เพราะเป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถทำได้ แต่ในเมื่อบอกว่าเป็นเรื่องเรียบง่าย แต่ทำไมบางคนจึงบอกว่าปฏิบัติได้ยากเหลือเกิน คำตอบก็คือ เป็นเพราะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไม่ว่าจะการปฏิบัตินั้นจะดีหรือไม่ก็ตาม แต่การที่ต้องเปลี่ยนแปลงทำให้คนจำนวนมากไม่เคยชิน ไม่สะดวกสบายเหมือนก่อน และยากที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ขอเพียงแต่มีความตั้งใจและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาตามแนวทางของ Whole Language ก็ไม่ใช่เรื่องยากอะไร มีหลักง่ายๆ ดังนี้

เริ่มด้วยการนึกถึงเรื่องราวของชีวิต เรื่องที่เป็นกิจวัตรประจำวันต่างๆ แล้วนำสิ่งเหล่านั้นเข้ามาสู่โรงเรียน นำมาสู่การเรียนรู้สำหรับเด็กๆ ทำให้ การอ่าน การเขียน มีชีวิตชีวาขึ้นมา ทำให้น่าสนใจ

สอง เมื่อต้องการฝึกฝนทักษะการอ่านหนังสือ หรือนิทาน ไม่จำเป็นต้องอ่านแต่หนังสือหรือตำราเรียน ขอให้ให้นำหนังสือที่เด็กชอบมาอ่านกัน หนังสืออะไรก็ได้ที่เด็กอยากอ่าน หนังสือที่เด็กไปซื้อกับผู้ปกครองก็ได้ นำหนังสือเหล่านั้นมาอ่านรวมกันหลายๆคน ทั้งครูทั้งเพื่อนนักเรียน และ ให้เด็กนำกลับไปอ่านที่บ้านกับพ่อแม่ ให้เด็กได้ตื่นเต้นกับการค้นพบตัวอักษรใหม่ คำใหม่ๆ พบเรื่องราวใหม่ๆ เกี่ยวกับภาษา

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ แม้ว่าจะค่อยๆ เกิดขึ้นทีละน้อยๆ ก็ตาม แต่หาก เราได้ส่งเสริมให้การเรียนรู้ของเด็กเป็นเรื่องน่าตื่นเต้น เป็นเรื่องที่สัมพันธ์ กับชีวิตของเด็กเองได้แล้ว ก็เชื่อว่า ในที่สุด เราจะสามารถปลูกฝังนิสัยใฝ่เรียนรู้ให้กับเด็กได้มากยิ่งขึ้น ขึ้นในอนาคต

ภาคผนวก

การอบรมเชิงปฏิบัติการ

ในการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ มุ่งหวังจะให้เกิดการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นจะต้องให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการจัดการ และต่อแนวปรัชญาการเรียนรู้อย่างดีด้วย

กระบวนทัศน์ใหม่ที่ครูและผู้บริหารได้เรียนรู้ร่วมกัน คือ การสร้างคุณภาพในการจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียนรู้ (learner-oriented) ซึ่งได้แก่**ครูและนักเรียน** ที่จะต้องเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน แม้บทบาทหน้าที่จะแตกต่างกัน แต่ครูจะต้องเป็นผู้เริ่มต้นฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีความคิดอ่าน สามารถจัดการงานที่เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และสติปัญญาได้จริง ทั้งนี้รูปแบบการเรียนในอดีตนั้นจะมุ่งเน้นเฉพาะเรื่องของการทดสอบความรู้ที่ได้จากในตำรา แต่ปราศจากการสนับสนุนให้ครบทุกด้านตามที่ควรจะเป็น ซึ่งแนวปรัชญาภาษาธรรมชาตินี้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สนับสนุนพัฒนาการครบทุกด้าน ที่ครูสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือหรือวิถีวิทยาในการแสวงหาความรู้ และทักษะทุกชนิดที่เป็นงานของชีวิตทั้งครูและเด็ก

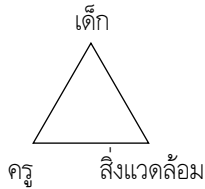
ดังนั้น การฝึกอบรมจึงมุ่งที่จะให้ครูเป็นผู้เรียนรู้ได้จริงก่อน สามารถวิเคราะห์ลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เกิดคุณค่าแท้จริงได้ มองเห็นความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่อาจเกิดขึ้นในหมู่ตัวครูเอง หรือที่เกิดขึ้นในเด็ก

ส่วนที่สำคัญที่จะต้องกล่าวถึง คือ การนำเนื้อหาในบริบทของไทย มาใช้กับแนวการเรียนการสอนของภาษาธรรมชาติได้เป็นอย่างดี โดยเลือกหัวข้อเรื่องที่ศึกษาและมีอยู่ในบทเรียนภาคบังคับ - นำมาเป็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีโอกาสคิดผลงาน สื่อการสอนที่นำไปใช้ได้จริงในชั้นเรียนได้ ทำให้เกิดความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

องค์ประกอบในการเรียนรู้ในโรงเรียน

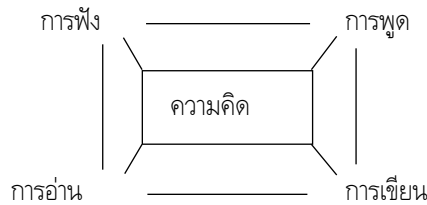
องค์ประกอบในการเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย

1. เด็กเรียนรู้ได้อย่างไร : นั่งเรียนทั้งวันหรือทำกิจกรรมด้วย
2. ครูกับการสอนที่ดี : มีแผนการสอนของครูเอง หรือมีการวางแผนร่วมกับเด็ก
3. สิ่งแวดล้อมในห้องเรียน : การใช้พื้นที่ในห้องเรียนเพื่อการเรียนรู้ หรือ ใช้ห้องเรียน เพื่อบรรจุนักเรียนให้เต็มห้อง

ทั้ง 3 สิ่งมีความเกี่ยวข้องกันในขณะที่ครูสอน ครูมีความต้องการของครู เด็กก็มีความต้องการของเขาเอง ดังนั้นจะทำอย่างไรจึงจะพัฒนาทั้งสามสิ่งเป็นองค์รวมได้ จะต้องมีการประเมินผลครูและสิ่งแวดล้อม มีการพูดคุยกันในกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และส่วนตัว

จุดเน้นของการเรียนรู้ภาษาธรรมชาติ (whole language) ก็คือ ต้องเข้าใจพัฒนาการทางภาษาที่มีทักษะ 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยมีความคิดเป็นศูนย์กลาง เพราะการใช้ภาษาของเด็กในรูปแบบต่างๆ ล้วนแล้วแต่มาจากความคิดทั้งสิ้น

ดังนั้น การพัฒนามนุษย์จึงควรเริ่มต้นด้วยการพัฒนาความคิดก่อน และภาษาเป็นหน่วยสำคัญ ในการช่วยให้คนเราได้พัฒนาความคิดอย่างต่อเนื่อง ด้วยลักษณะของภาษาและการใช้ภาษานั้นมีหลายรูปแบบและทักษะการฝึกภาษาในแต่ละด้านก็จะแตกต่างกัน ครูต้องเข้าใจให้ถูกต้อง และฝึกสังเกตวิเคราะห์ร่วมกัน โดยเฉพาะในเรื่องลำดับขั้นตอนพัฒนาการพฤติกรรมในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก

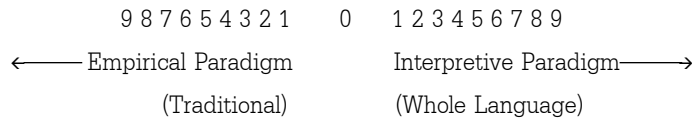
ครูจะต้องมีความเชื่อมั่นและวิเคราะห์ออกมา ตนเองมีทัศนคติหรือมีการประเมินตนเอง ได้ว่ามีการสอนแบบใด สิ่งทีครูหรือวิทยากรนำมาให้ไม่สำคัญเท่ากับการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้นความสำคัญในการศึกษาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนคือการเรียนรู้ (learning) ไม่ใช่การสอน (teaching) ครูต้องยอมรับว่าตนเองก็เป็นผู้ที่จะต้องเรียนรู้เท่าๆ กับที่เด็กจะต้องเรียนรู้ แต่ในระดับที่แตกต่างกัน

ในชั้นเรียนครูต้องทำให้เด็กเชื่อมั่นว่า จะประสบความสำเร็จในงานแน่นอน ครูควรทำตัวให้เหมือนแม่ที่เลี้ยงลูก ทุกๆ อย่างใหม่เสมอสำหรับเด็ก ต้องให้เวลาแก่เขา ทุกการเรียนรู้ต้องการเวลาทั้งสิ้น หากจะนำกระบวนการหรือปรัชญาของภาษาธรรมชาติไปใช้ ครูต้องมีความเชื่อมั่นว่า ตนสามารถทำได้ไม่ต้องกลัว การเปลี่ยนทัศนคติไปสู่แนวใหม่เป็นเรื่องยาก เพราะ

คนเราเคยชินกับการเรียนการสอนแบบเดิม แต่ถ้าจะสอนแบบแนวทาง whole language ต้องเชื่อมั่นและไม่หวั่นไหว

การเรียนรู้ของเด็กๆ ที่พยายามส่งเสียงพูดตั้งแต่เล็ก ก่อนที่จะพูดได้ เราต้องให้กำลังใจอยู่เสมอ ไม่ดูแต่ข้อผิดพลาด ต้องหาสิ่งที่เด็กสามารถประสบความสำเร็จ แต่เมื่อผิด ให้เราเข้าไปก่อน ปล่อยให้ไป เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นขณะนั้น คือการเรียนรู้ทั้งสิ้น ทั้งนี้เด็กจะรู้สึกปลอดภัย และกล้าฝึกความคิดต่อไปได้ นอกจากนี้เราต้องเชื่อมั่นว่าเด็กทำได้ โดยการให้กำลังใจเด็กตลอดเวลา จะเป็นการกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งเรียกว่า แรงจูงใจจากภายใน เป็นการสร้างความสามารถให้กับชีวิต ซึ่งไม่ใช่มาจากการบังคับภายนอก ที่จะต้องคอยรับรางวัลเท่านั้น

แผนภูมิตรวจสอบกระบวนทัศน์และการเรียนรู้

Empirical Paradigm คือ (กระบวนทัศน์) ความเชื่อที่เห็นได้ทางกายภาพให้ภาพและผลทันที (Traditional Interpretive Paradigm) คือปรัชญาหรือความเชื่อที่ได้จากความคิด การแปลความหมาย การสะสมภายใน ไม่ได้เห็นทันที แต่จะค่อยๆ ฉายให้เห็นในเวลาต่อมา (whole language approach) (จากแนวตัวเลขนี้ ผู้เข้าอบรมจะประเมินตนเองว่าอยู่ที่ตัวเลขระดับใด) การที่จะจัดการเรียนการสอนโดยวิธีธรรมชาติ (whole language) เราต้องเปลี่ยนความเชื่อของครูให้เกิดขึ้นก่อน ซึ่งเป็นเรื่องยาก เช่น การขับรถกลับบ้านทางเดิมที่เราคุ้นเคย ทั้งๆ ที่มีทางใหม่ที่ดีกว่าเร็วกว่า แต่เรายังไปทางเดิมความเคยชิน เพราะเราเติบโตและได้รับการสอนมาในแบบเก่า ทำให้เราไม่คุ้นเคยกับของใหม่ และมักพูดถึงแต่ความคิดเห็นของตัวเอง ก่อนที่จะเรียนรู้ทฤษฎีต่างๆ

ครูต้องกล้าหาญ ทันสมัย เราจะต้องเป็นผู้เปลี่ยนสังคม มีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคม สร้างคน สร้างผู้นำของประเทศ ครูมีอิทธิพลต่อความคิด การแสดงออกของเด็ก ดังนั้นเราต้องเป็นผู้นำ เพราะเด็กไม่ได้เกิดมาเพื่ออดีต เด็กเป็นคนในอนาคตอนาคตก็คือสิ่งที่อยู่ข้างหน้า ไม่ใช่ข้างหลัง ครูต้องคิดและทำเร็วกว่าคนอื่น และต้องกล้าเปลี่ยนแปลง เพราะถ้าครูไม่กล้าเปลี่ยนแปลง ก็จะเป็นการยากที่จะทำให้สังคมของเราเจริญก้าวหน้าไปได้

ตารางเปรียบเทียบกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้และภาษา

ความเชื่อ/โลกทัศน์	วิธีวิทยาของกระบวนทัศน์แบบ Traditional	วิธีวิทยาของกระบวนทัศน์แบบ Whole Language
ความคิดเกี่ยวกับภาษา	ปิดแคบ (closed) ภาษาเป็นเพียงในบทเรียนที่ครูเตรียมไว้เรียบร้อยแล้ว	เปิดกว้าง (open) ภาษาเป็นเครื่องมือที่จะเปิดสู่โลกกว้าง ไม่ได้อยู่เพียงในบทเรียนเท่านั้นเราจะต้องเปิดกว้าง
บริบท (context)	ติดแบบแผน (formal) ยึดมั่นในรูปมากเกินไป จนไม่เป็นธรรมชาติ	ตามสภาพจริง (autentic) ในชีวิตจริงต้องมีทั้งที่เป็นไปตามสภาพและเป็นแบบแผน
ด้านความผิด (Response to error)	แก้ไขสิ่งที่ผิด (eliminate) ไม่ปล่อยไว้ เมื่อพบคำผิดหรือความผิดจะเป็นเรื่องหนักหนา ครูได้แต่จับจ้องในสิ่งที่เด็กทำไม่ได้ถูกต้อง ทำไม่ได้	มองความผิดเป็นเรื่องเพียงเล็กน้อย (errors seen as miscues) ยอมรับการเขียนผิดในตอนต้น และถือเป็นส่วนสำคัญในกระบวน การเรียนรู้ เมื่อใช้ความพยายามมากขึ้น ต่อไปจะถูกเอง ครูต้องรู้ว่าควรจะมีมองในสิ่งที่เด็กทำได้ เด็กจะรู้ว่ามาถูกแนวแล้ว ให้กำลังใจเด็ก ให้เขาเชื่อว่าเขาทำได้
ความหมายที่พบ (Meaning found in)	ยึดตำรา บทเรียน (text) เราทำตำราเฉพาะสำหรับเด็ก บางครั้งเหมือนกับว่าโรงเรียน แปรแยกออกจากความเป็นจริง ไม่สนใจว่ามีสื่ออื่นๆ ที่เป็นประโยชน์	ความรู้และประสบการณ์เดิม (prior knowledge) ประสบการณ์ที่มีติดตัวมาในอดีตผนวกกับ ความตื่นตัวที่เด็กๆ สนใจ ดังนั้นบทเรียนจะต้องเชื่อมโยงกับตัวเด็ก ที่เขามีพื้นฐานมาบ้างแล้ว ไม่ไกลตัวมาก

ตารางเปรียบเทียบกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้และภาษา (ต่อ)

ความเชื่อ/โลกทัศน์	วิธีวิทยาของกระบวนทัศน์แบบ Traditional	วิธีวิทยาของกระบวนทัศน์แบบ Whole Language
ด้านบทบาทผู้เรียน (Role of the Learner)	ผู้เรียนเป็นผู้รับคำสั่ง (passive) ในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องคอยคำสั่งจากครูเท่านั้น ขาดการปฏิบัติ หรือการคิดเองปฏิบัติเอง	ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติเอง (trans active) ปิอาเจต์ กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้เมื่อได้ปฏิบัติ เมื่อเกิดความผิดพลาดแล้วรู้ที่จะแก้ไข และปฏิบัติต่อไป
ด้านแรงจูงใจ (motivation)	แรงจูงใจจากภายนอก (extrinsic) ให้รางวัล ชมเชย เฉพาะคนที่ได้คะแนนดี	แรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายใน (intrinsic) เป็นการตอบสนองความต้องการภายใน ผนวกกับเรื่อง que ผู้เรียนสนใจความสนุก ความมีชีวิตชีวา และเรียนรู้

การพัฒนาภาษา-ทักษะพูดและเขียนของเด็ก

เด็กๆ เรียนพูดด้วยตนเอง จากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว เป็นเหตุผลในตัวเอง ติดตัวมา ไม่ใช่มาจากการสอนที่เป็นรูปแบบ ในสถานที่ที่แตกต่างกัน สังคมต่างกัน เด็กก็จะต่างกัน ตามลักษณะสังคม จะใช้ภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน ซึ่งเป็นธรรมชาติในชีวิตประจำวัน ส่วนภาษาเขียนก็ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และไม่ได้เกิดขึ้นทุกๆ วัน เด็กจะพูดตามความคิด ความเข้าใจ ไม่ได้พูดตามที่ได้ยิน หรือได้ฟังอย่างเดียว หรือพูดตามให้เหมือนคนอื่นตลอดเวลา ภาษาเขียนก็เช่นเดียวกัน เด็กจะเขียนจากความคิดความเข้าใจ ไม่ใช่เขียนตามที่เห็น หรือเขียนให้เหมือนลอกเพียงอย่างเดียว

ทั้งการพูดและเขียน สิ่งที่ต้องการจะสื่อ จะคิดออกมาก่อน จากนั้นจะพูดหรือเขียนออกมา ส่วนสำคัญที่เราต้องการ คือ ความคิดหลักหรือสาระที่ต้องการจะสื่อ (main idea message) ไม่ใช่การพูดหรือเขียนที่มีความถูกต้องในเบื้องต้น ต่อเมื่อเราได้รับฟังสิ่งที่ถูกต้อง และมีการฝึกฝนให้เกิดความถูกต้องอีกต่อมา การพูดและการเขียนก็จะทำได้ไม่ผิดพลาดอีกต่อไป เพราะเกิดความชำนาญแล้ว ดังนั้น การอ่านให้เด็กฟังจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก แม้การร้อง

เพลงให้เด็กฟังก็เป็นประโยชน์ เพราะจะได้ข้อมูลตัวอย่างที่ถูกต้องเพื่อการเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง พอกับการอ่าน เนื่องจากจะเข้าใจความหมายของเพลงได้บ้าง จากคำบางคำในเพลง

- สรุปได้ว่า
- เด็กๆเรียนรู้ภาษาตลอดเวลา
 - ครูควรคำนึงและมุ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการคิด ไม่ใช่การแก้ไขความผิดพลาดตลอดเวลา
 - สร้างให้เกิดแรงจูงใจและการเรียนรู้ภายในตัวเด็กเอง ไม่ใช่การบังคับจากภายนอก
 - สร้างความเชื่อมั่น ให้เขามั่นใจในสิ่งที่ทำ แม้ผิดพลาดถือเป็นการเรียนรู้ และนำเสนอถูกต้อง เพื่อให้เกิดกำลังใจไปสู่ความสำเร็จ

ขั้นตอนของการพูดและเขียน

การฝึกฝนให้เด็กเกิดกระบวนการคิดและเรียนรู้ผ่านทักษะการพูด-เขียน

- ขั้นที่ 1 อะไรคือสิ่งที่ฉันต้องการจะพูด (main idea-message) บอกถึงความคิดและสาระที่เกิดขึ้นภายใน
- ขั้นที่ 2 ฉันพูด-เขียนถูกหรือไม่ เริ่มเข้าใจทั้งการพูดและการเขียนรู้กระบวนการที่มีลำดับขั้นตอน อะไรเริ่มก่อนอะไรมาทีหลัง
- ขั้นที่ 3 เด็กจะเริ่มเขียนพยัญชนะต้นของคำต่างๆได้ ดังนั้นเมื่อเด็กๆ พูดผิดเขียนผิด เราไม่ต้องไปแก้ เพราะสิ่งที่เราแสดงออกมาคือความคิดของตัวเอง เราจะเห็นว่าสิ่งที่ถูกคืออะไรโดยใช้คำพูดแบบธรรมชาติ ไม่ไปพูดถึงถึงสิ่งที่เขาทำนั้นผิด
- ขั้นที่ 4 เด็กจะเริ่มเขียนตามหลักไวยากรณ์ เมื่อเข้าใจและมองเห็นหรือได้เปรียบเทียบความแตกต่างในความผิดถูกต้องด้วยตัวของเขาเอง

ลักษณะการเขียนหลากหลายรูปแบบ

ในชีวิตจริงชีวิตประจำวัน เราสามารถชี้แนะให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาจากสภาพแวดล้อมได้มากมาย ตั้งแต่ลักษณะของคำที่เป็นคำเดียว เป็นข้อความประโยค หรือเป็นเนื้อหาสาระ ผู้เรียนได้ช่วยกันระดมสมองข้อความในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ภาษาได้ คือ (24 ชนิดและมากกว่า)

1. ตำราอาหา	9. ตัวหนังสือข้างกล่องเกม
2. เมนูอาหาร	10. หนังสือพิมพ์ นิตยสาร
3. ป้ายโฆษณา	11. ตัวหนังสือคร
4. ห่อของ	12. โปสเตอร์
5. ถุงใส่ของ	13. ป้ายรถเมล์
6. กระดาษบันทึก	14. โปสเตอร์
7. จดหมาย โทรเลข	15. หนังสือ ฯลฯ
8. คู่มือ เครื่องไฟฟ้า	

ได้ให้กลุ่มย่อยช่วยกันคิดรูปแบบการเขียน เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับงานการสัมมนา เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม แต่ให้คิดแตกต่างกัน ทั้งนี้ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า แม้เรื่องเดียวกัน แต่การนำเสนอต่างกันก็จะดึงดูดความสนใจได้ไม่เท่ากันด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้:-

ให้แบ่งกลุ่มย่อย โดยบอกคำสั่งอย่างชัดเจน

เลือกสถานการณ์ใดๆ ใจชีวิตประจำวัน และเขียนเป็นบทสนทนา (Dialogue) ขึ้นมา

1. ให้ทุกคนคิดถึงกิจกรรมในช่วงเช้าเกี่ยวกับสัตว์ที่ต้องการจะเป็น แล้วแบ่งกลุ่มตามชนิดของสัตว์ แต่ไม่เกินกลุ่มละ 5 คน
2. ให้แต่ละกลุ่มเลือกสถานการณ์ใดๆในชีวิตประจำวันขึ้นมากลุ่มละ 1 สถานการณ์ เขียนบทสนทนา (Dialogue) ประกอบสถานการณ์ที่เลือกให้เขียนเกี่ยวกับการสัมมนาในวันจันทร์ที่ 12 กรกฎาคม 2542
3. ให้แต่ละกลุ่มคิดถึงรูปแบบการเขียนแบบต่างๆ เช่น สั้นๆ , ไดอารี่ , หนังสือพิมพ์ ไปรษณียบัตร เพลง แผ่นโฆษณา จดหมาย ฯลฯ
4. เขียนรายงานเกี่ยวกับการสัมมนาในวันจันทร์ที่ 12 กรกฎาคม 2542 ในรูปแบบที่กลุ่มเลือก

ตัวอย่างกิจกรรม

เขียนอนุทิน ไดอารี่

วันที่ 12 ก.ค. 42

ตื่นแต่เช้ามาก ตื่นเช้าขึ้นมารีบแต่งตัว มาฟังประชุมสัมมนาที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับเพื่อน 1 คน รู้สึกกังวลไม่ทราบเส้นทาง ในการไปฟังสัมมนา เนื่องจากเป็นคนต่างจังหวัด รีบหาแท็กซี่ตั้งแต่ 6 โมงเช้า เพราะกลัวรถติด ปรากฏว่ารถไม่ติดเลย มาถึงเกษตร 6.30 น. เข้ามานั่งสู่มๆ อยู่หน้าอาคาร 50 ปี กับเพื่อน เมื่อได้รับฟังการสัมมนาได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนของเด็กอิสราเอล ซึ่งสิ่งที่ได้ฟังเราสามารถนำกระบวนการเรียนการสอนของอิสราเอล มาปรับใช้กับโรงเรียนของเราได้อีกส่วนหนึ่ง เช่น

- สิ่งที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้การกระทำโดยเริ่มจากภาษาที่เกิดขึ้นกับตัวของเด็กเองตั้งแต่เล็ก
- สิ่งต่อไปที่จะได้รับอีก สองอาทิตย์จะเก็บข้อมูลจดจำขบวนการที่ดี ๆ ของ อ. เจเน็ต และ อ. ราเคล นำไปขยายผลและใช้กับเด็กๆ ที่โรงเรียนของเรา

เขียนจดหมายรัก

สมชายที่รัก

สบายดีไหมคะ ? คิดถึงจิมหรือเปล่า ? จิมคิดถึงสมชายทุกวันเลยคะ ตีก็ 50 ปีของเรา (สมชายจำได้ไหมคะที่เราเคยนั่งเล่นกันหลังเลิกเรียนนะจ๊ะ) เมื่อก่อนนี้พ่อตีมีคนมาเต็มเลย จิมคิดว่าเค้าคงมีงานอะไร เลยแอบเดินเข้าไปดูเผื่อมีอะไรจะกิน แต่เค้านั่งกันพริบไปหมด จิมเลยแอบเข้าไปนั่งฟังอยู่ข้างหลัง จิมเห็นผู้ใหญ่เต็มไปหมด มีฝรั่ง สองคนด้วย แต่ดูๆ ไป ฝรั่งก็ไม่ใช่ ไทยก็ไม่เชิงนะ แต่มารู้ทีหลังเห็นเค้าแนะนำว่าเป็นคนอิสราเอล ชื่อน่ารักชื่อว่า Rachel กับ Janette Janette เค้ามาพูดถึงระบบการศึกษาของอิสราเอล จิมว่าไม่ค่อยเหมือนของเรานะ อนุบาลเค้ามีแค่ปีเดียวเอง แต่เค้ามีอนุบาลพิเศษด้วยนะ เจ๋งไหมล่ะ เค้าบอกว่าอนุบาลนั้นจะเป็นเฉพาะทางไปเลย เช่น ดนตรี วิทยาศาสตร์ เมืองไทยเราน่าจะมีมังงะนะ ส่วนอีกคนเค้าพูดถึงอะไรก็ไม่รู้ที่เรียกว่า Whole Language นะ น่าสนใจมากเลย จิมอยากมีลูกขึ้นมาทันทีเลยละ สมชายรู้ไหม เค้าเปรียบเทียบการเรียนรู้แบบเก่ากับการเรียนรู้แบบใหม่ด้วยนะ โอ้โฮ จิมอิจฉาเด็กสมัยนี้ขึ้นมาเลยละ ถ้าจิมได้เรียนแบบนี้ จิมคงฉลาดกว่านี้แน่เลย สมชายอยู่ที่นั่นตั้งใจเรียนนะจ๊ะ แล้วรีบกลับมาเรียนปีหน้าด้วยกันนะจ๊ะ จิมจะรอสมชายจ๊ะ

รักและคิดถึงเสมอ
จิมจ๊ับจ๊ับของสมชาย

กิจกรรม การนำเสนอบทสนทนา

เรื่องเด็กเห็นรถชนกัน

เช้าวันหนึ่งเมื่อเด็กมาถึงโรงเรียน เด็กจะนั่งเล่าเรื่องสิ่งที่พบเห็นบนท้องถนน

เด็ก : หนูเห็นรถชนกันด้วยครับ

ครู : เหนอ ชนกันที่ไหนคะ

เด็ก : ใกล้ๆกับเซ็นทรัลครับ

ครู : หนูเห็นแล้วรู้สึกเป็นอย่างไรบ้างคะ

เด็ก : ตกใจ เสียงดังมาก ชนกันตั้งหลายคันเนาะ

ครู : จำได้ไหมว่าชนกันกี่คัน

เด็ก : 3 หรือ 4 คันครับ

ครู : รถที่ชนมีสีอะไรบ้างคะ

เด็ก : สีขาว-แดง 2 คัน สีน้ำเงิน

ครู : หนูทราบมีชื่อว่า มีรถอะไรบ้างที่ชนกัน

เด็ก : รถกระบะสีน้ำเงินชนรถเก๋ง

ครู : มีคนเป็นอะไรบ้างหรือเปล่า

เด็ก : ผมไม่ทราบครับ เห็นแต่ตำรวจอยู่แล้วแม่ก็ขับรถผ่านไป

การพูดคุยกันขณะซื้อตัว

ลูก : แม่ปวดจี๊ดๆ

แม่ : ลูกมองหาสิว่าห้องน้ำอยู่ที่ไหน

ลูก : นั่นไงแม่

แม่ : ลูกรู้ได้อย่างไร

ลูก : ดูจากป้ายสัญลักษณ์มีรูปเด็กผู้หญิงผู้ชาย ผู้หญิงใส่กระโปรงไงแม่

แม่ : ลูกไปเองนะ แม่จะยืนรออยู่ตรงหน้าร้านขาย ป๊อบคอน

ลูกกลับมา

แม่ : ลูกล้างมือหรือยัง

ลูก : ล้างแล้ว

แม่ : ทำไมเมื่อของลูกจึงเปียกอยู่ แม่เคยสอนลูกว่าอย่างไรจ๊ะ

ลูก : หนูไม่เห็นทิวชูละคะแม่

แม่ : แล้วผ้าล่ะ

การนำเสนอข่าวลงในหนังสือสกุลไทย “อ่านออกเขียนได้อย่างมีความสุข”

จากการที่เราได้ไปสัมมนา เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2542 ณ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ในหัวข้อเรื่อง “การปฏิรูปการศึกษาปฐมวัย” จัดโดยมูลนิธิชมรม
ไทย - อิสราเอล

ดิฉันอยากจะเชิญชวนท่านผู้ปกครอง ให้เห็นถึงแนวการเรียนการสอนแบบ
เก่า แบบนักเรียนหนึ่งเป็นแถว ทียบตำราขึ้นมาอ่านออกเสียงพร้อมกัน เขียน
เขียน ลงในสมุดแบบฝึกหัด จะเห็นได้ว่าเด็กรู้สึกอึดอัด เป็นการเร่งเรียนเด็ก
มาก

ให้เราเปรียบเทียบการเรียนการสอนแนวใหม่ เด็กมีอิสระในการเล่นตาม
มุมต่างๆ มีอิสระในการคิด มีอิสระที่จะลงมือทำ เด็กก็สามารถอ่านออก เขียน
ได้ การสอนแบบนี้เป็นการสอนแบบ Whole Language

โดย นางธรรมชาติ

ความคิดเห็นของวิทยากร ฟังบทสนทนาแล้วเรารู้ว่าพูดถึงอะไร เป็นบทสนทนาหรือไม่ (ใช่)
มีบทสนทนาของใครกับใคร และใครถามใครตอบ

บทสนทนา จะต่างกับการสัมภาษณ์ แต่บทสนทนานี้เป็นการถามตอบ ให้ลองนำครูออกไปจากบทสนทนาแล้วให้ทำใหม่โดยให้เด็กคุยกันเอง แรกๆ อาจจะเป็นการถามกัน แล้วจะมีการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่เพื่อนเล่าให้ฟัง ภาษาเป็นตัวแสดงความรู้สึกในการสื่อความหมายให้ผู้ฟังรู้ว่าผู้พูดกำลังพูดเกี่ยวกับเรื่องอะไร เราจะมองเห็นว่าบทสนทนาที่เป็นตัวอย่าง จะพบว่าการใช้ภาษาเป็นการ Reaction ในสิ่งที่เราพบเห็นมาการใช้ภาษาที่หลากหลายจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะโต้ตอบกัน และเกิดการคาดเดาสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ความจริงแท้ของความคิดหรือสิ่งที่เกิดขึ้นจะทำให้เราสามารถเกิดการเรียนรู้ถึงการป้องกันได้ เช่น กรณีรถชนกัน เด็กจะได้รับประสบการณ์ทางภาษาที่เน้นเรื่องการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพราะเด็กจะเรียนรู้ที่มาที่ไป หมายถึงรู้เหตุผลและสามารถคาดเดาได้ว่าเกิดอะไรต่อไป ภาษาในหนังสือจะเป็นจริงมากกว่าบทสนทนาที่แยกเป็นการสอนอ่านคำ สระ ดังนั้น การสอนบทสนทนาเด็กจะได้เรียนรู้ภาษามากกว่า

จากบทสนทนาที่เราจะพบเรื่องตามความจริง ว่าถ้าเราพบเหตุการณ์เช่นนี้ลองสมมติว่าเราเป็นตำรวจ เราจะต้องทำรายงานโดยไม่นำความคิดเห็นส่วนตัวเข้าไปใส่ แต่จะมีเฉพาะความจริงเท่านั้น

บทเรียนสอนอ่านจะไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน แต่ภาษาที่เกิดขึ้น ในชีวิตประจำวันมีมากมายหลากหลายไม่แคบ

ข้อคิด : การใช้ภาษาที่หลากหลาย รุ่มรวย เราจะใช้ภาษาเพื่อตอบสนองสิ่งที่เรารู้มา เป็นการต่อยอดทางความคิด

สรุปข้อการเรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม

ความรู้สึกที่ได้จากการทำกิจกรรมกลุ่มย่อย

1. เรียนรู้ในการรอคอยให้ผู้อื่นพูดจบก่อน
2. สนุกสนาน
3. ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
4. เรียนรู้การทำงานข้อตกลงร่วมกัน
5. ความคิดพรั่งพรู
6. ได้เพื่อนใหม่
7. ได้วางแผนร่วมกัน
8. ได้ข้อมูลมากมาย
9. ผ่อนคลายมากกว่ากลุ่มใหญ่
10. ทุกคนต้องร่วมทำกิจกรรมกับคนอื่น
11. เพิ่มพลังในการทำงาน
12. พัฒนาทักษะการฟัง
13. ได้รับความคิดหลายๆความคิด
14. ได้เรียนรู้บุคลิกของสมาชิกในกลุ่ม
15. ได้เรียนรู้ภาษาจากคนอื่น
16. ได้ความกระตือรือร้น ไม่ง่วง

วิทยากรให้ทุกคนระดมสมองหลังจากทำงานกลุ่มแล้ว

ลักษณะการทำงานของผู้เข้าอบรม เป็นการทำงานร่วมกันของครูและผู้บริหาร คณาจารย์ จากสถาบันราชภัฏ ซึ่งต่างฝ่ายต่างมีประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกันอยู่บ้าง ขณะเดียวกัน ส่วนใหญ่ทุกคนมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับใหม่ และพื้นฐานความรู้ของการเรียนภาษาแบบธรรมชาติอยู่ด้วยแล้ว จึงทำให้การทำงานกลุ่มมีความคล่องตัว และมีการแลกเปลี่ยน เสริมเพิ่มเติมองค์ความรู้ซึ่งกันและกันอยู่มาก การลงมือปฏิบัติเช่นนี้ ครูจะเกิดความเข้าใจในงานที่ทำมากกว่าที่จะเป็นการเรียนแบบนั่งฟังครูพูดตลอดวัน

จึงเป็นที่น่าสังเกต และอาจยกขึ้นเป็นประเด็นสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในอนาคต ที่จะต้องคำนึงถึงความเป็นรูปธรรมและผลักดันให้เกิดความเป็นไปได้ในชั้นเรียนจริง เหมือนกับในห้องอบรมเชิงปฏิบัติการนี้ด้วย

การทำงานกลุ่มช่วยพัฒนา

ทักษะการเข้าสังคม

เกิดความคิดสร้างสรรค์ - คิดแก้ปัญหา

ทักษะการฟัง

ทักษะการพูด

การนำเสนอ

การเป็นผู้นำ - การเป็นผู้ตาม

การแบ่งปัน

ทักษะการจูงใจ ทว่านล้อม

เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

การวิเคราะห์

ทักษะการควบคุมอารมณ์

ทักษะการเขียน

อุปสรรคในการทำงานกลุ่ม

1. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
2. ประสบการณ์ที่แตกต่างกันของสมาชิกในกลุ่ม
3. ปัญหาการถืออาวุโส
4. ความไม่เคารพในความคิดของผู้อื่น
5. ไม่เข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นพูด

สิ่งสำคัญในการเรียนรู้จากกลุ่ม คือ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ว่าจะผู้นั้นจะอายุมากหรืออายุน้อยกว่าเราก็ตาม เพราะบางครั้งผู้ที่อาวุโสกว่า ก็อยากทราบถึงความคิดใหม่ๆ เหมือนกัน แต่ผู้พูดควรจะต้องรู้จักใช้วาจา ศิลป์ พูดให้ไม่ดูก้าวร้าว เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง

เราควรตระหนักเสมอว่า ความเห็นที่แตกต่างกันจากที่พูดในเรื่องเดียวกันนี้ เป็นผลสะท้อนของประสบการณ์เดิมของแต่ละคน ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ จึงต่างกันเป็นเรื่องธรรมดา ดังนั้นผลงานของกลุ่มที่เป็นที่ยอมรับกันเองในกลุ่ม ก็อาจจะไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มอื่นได้ เราต้องเปิดกว้างกล้ารับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ดร.บุษบง ได้ถือโอกาสแนะนำให้ครู นักเรียน แต่ละโรงเรียนนำเสนอผลงานที่ได้ทำเพื่อใช้เป็นสื่อ หรือชิ้นงานที่ได้จากการจัดแนวภาษา ธรรมชาติภายในโรงเรียนของตน ให้โรงเรียนอื่นได้สะท้อนความคิดเห็นด้วย เพราะการเรียนการสอนรูปแบบนี้ต้องเชื่อในปรัชญาของ whole language และต้องกล้าเสี่ยง กล้าทำยอมรับเมื่อทำผิด เพื่อเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อการพัฒนา

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

การใช้พื้นที่ภายในห้องเรียน เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของเด็กเป็นสิ่งสำคัญมาก เด็กทุกคนจะมีความต้องการพื้นฐานที่เหมือนกันแต่ อุปนิสัยและความสามารถเฉพาะอย่างที่แตกต่างกันออกไป เราจึงจะพูดได้ว่าเด็กทุกคนต่างกัน โดยมาจากประสบการณ์ที่ต่างกัน ความรู้การใช้ภาษาจึงต่างกัน ทำอย่างไรครูจึงจะตอบสนองความแตกต่างกันของเด็กได้ ทั้งที่มีความสามารถสูง ปานกลาง หรือต่ำ

การจัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนหรือที่นิยมเรียกกันว่าเป็น “มุม” ในห้องเรียน เพื่อเป็นที่สำหรับพัฒนาทักษะทางภาษาทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน การอ่าน การทดลอง การนำเสนอ ฯลฯ มุมๆ มุมๆ จะต้องตอบสนองความแตกต่างของเด็ก และมีความคล่องตัวในการจัดการเรียนการสอนของครูด้วย องค์ประกอบในการพิจารณาการสร้างมุมมีอะไรบ้าง

องค์ประกอบทั้งหมดมี 4 องค์ประกอบ

1. ด้านร่างกาย ทักษะทางด้านกล้ามเนื้อเล็กใหญ่ การประสานกัน ในด้านกล้ามเนื้อ มี 4 ส่วน คือกล้ามเนื้อเล็กในมือ (Fine muscle in hands) เราต้องใช้ในการทำกิจกรรม เพราะจะทำให้เด็กได้รับการพัฒนาให้แข็งแรง กล้ามเนื้อใหญ่ (Gross motor in legs) ที่หัวไหล่ไปถึงกล้ามเนื้อเล็กที่มือ พัฒนาการจะเกิดขึ้นได้จากการที่เราทำบ่อยๆ เป้าหมายในการจัดกิจกรรมอาจมีเป้าหมายเดียวแต่สามารถจัดได้หลายกิจกรรม กล้ามเนื้อใหญ่ที่ขา เราต้องพัฒนาด้วย เช่น ให้เด็กได้กระโดด ถ้ากล้ามเนื้อใหญ่ไม่ได้รับการพัฒนาจะทำให้ความสมดุลเสียไป เป้าหมายเพื่อให้เด็กได้ควบคุมสมดุลของร่างกายได้ ซึ่งจะต่อเนื่องไปยังอริยาบทต่างๆ เช่น

การนั่ง การรับประทานอาหาร ร่างกายมีความสัมพันธ์กันระหว่างมือ ตา แขน ขา ควรมีการขัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้วย จะสังเกตว่ากิจกรรมบางอย่างเราทำไม่ได้ ดังนั้นเราจึงควรพัฒนาให้เด็กได้รับการพัฒนาด้วย เช่น การใช้พื้นที่ การใช้ทิศทาง เช่น เด็กๆ จะต้องเรียนรู้ว่าจะเดินไปด้านขวาก็ก้าว ไปทางข้างซ้ายก็ก้าว เพื่อฝึกให้เด็กได้เรียนรู้ทิศทาง สิ่งเหล่านี้ควรฝึกเด็กทุกวัน

2. ด้านอารมณ์ ควรฝึกในด้านความเป็นตัวของตัวเองหรือปัจเจกบุคคล (Individual - Independence) ต้องฝึกให้เด็กรับผิดชอบตัวเองโดยที่ไม่ต้องให้ครูมากำกับอยู่ด้วย ถ้าเด็กช่วยตัวเองหรือทำอะไรเองได้ ครูควรให้เด็กได้ทำเพื่อเป็นการพัฒนาความเป็นตัวของเด็กเอง ฝึกความรับผิดชอบ เช่น รับผิดชอบชีวิตตน เพื่อน แม่ ฯลฯ ซึ่งเด็กต้องถูกฝึกให้รับผิดชอบชีวิตของตัวเองก่อนให้รู้จักการเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวแล้วหันมาสนใจในสิ่งที่ตนทำอยู่ (Focusing) อย่างมีสมาธิ (Concentration) ที่จะทำงานอย่างต่อเนื่อง อย่างมุ่งมั่นและจริงจัง ตัวอย่าง ถ้าสิ่งใดที่เด็กต้องการทันทีให้ลดพฤติกรรมนี้ลง และตอบสนองอย่างมีเหตุผลว่าแม่เด็กอยากได้อะไร แต่ไม่ใช่ต้องได้ทั้งหมด สอนเด็กให้พยายามละในสิ่งที่เด็กต้องการให้น้อยลง ความอยากได้มีจริงแต่รู้จักประวิงเวลาที่จะได้ (delaying satisfaction) ต้องมีกฎกติกาทางสังคมที่จะต้องให้เด็กได้เรียนรู้ให้เหมาะสมตามวัยของเด็กที่จะต้องมีบทบาทตอบสนองความต้องการของตน รู้จักการควบคุมอารมณ์ (Control Feeling)

3. ด้านสังคม ในส่วนที่เด็กจะต้องควบคุมตัวเองเด็กจะต้องรู้จักเปิดรับสิ่งที่อยู่รอบตัวด้วย ซึ่งในเด็ก 3 ขวบที่ยังยึดความสนใจตนเองเป็นหลัก แม่ครูนำของเล่นมาให้เด็กได้เล่น เด็กก็จะเล่นเฉพาะของเล่นเท่านั้น หน้าที่ของครูจะต้องให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย ถ้าเด็กนั่งฟังครูสอนเท่านั้นเด็กก็จะไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม หรือการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และสิ่งนี้คือหน้าที่ของการจัดมุม เพื่อให้เด็กรู้บทบาทของการแบ่งปันของเล่นโดยครูไม่ต้องควบคุม และต้องมีปฏิสัมพันธ์ และเกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การพิจารณาให้เด็กต้องคิดถึงสิทธิของผู้อื่นด้วย การเรียนรู้ถึงความเกรงใจผู้อื่น ต้องยอมรับกฎกติกาของสังคม (Accepting discipline) เช่น ต้องพูดกับเพื่อนด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ สุภาพ ต้องรู้จักการรอคอย เวลาที่เด็กเล่นกับผู้ใหญ่ มักจะให้เด็กชนะ จริง ๆ แล้วทุกคนอยากชนะหมด ดังนั้นควรจะให้ประสบการณ์การแพ้แก่เด็ก เด็กอาจไม่พอใจที่ผู้อื่นชนะ แต่เด็กจะต้องเรียนรู้ที่จะแพ้บ้าง สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การมาอยู่ร่วมกัน รู้จักการแพ้บ้าง ชนะบ้าง จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในการอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การแบ่งปันก็เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่เด็กจะต้องเรียนรู้บทบาทและกติกา มารยาท ซึ่งในชีวิตจริงเราทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎกติกา มารยาท ในสังคมมีบทบาทมากมาย เช่น ในบางครั้งเราอาจจะได้รับบทบาทนี้ แต่บางครั้งเราต้องเปลี่ยนไปรับบทบาทอื่นบ้าง เราต้องมีการพัฒนาบทบาทอยู่เสมอ ต้องรู้จัก

ที่จะให้และรับ

การพัฒนาให้เด็กทำอะไรไม่ง่าย เพราะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมีมาก จึงควรให้ความสำคัญลำดับจุดนี้ด้วย เน้นให้ครูพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่ง และการพัฒนาเด็กกับการจัดประสบการณ์ของครู เราควรพัฒนาทุกด้านโดยเฉพะาก่อน 8 ขวบ ควรพัฒนาทั้ง 3 ด้านดังกล่าวข้างต้นก่อน หลังจาก 8 ขวบแล้วจึงเน้นในด้านสติปัญญา

4. ด้านสติปัญญา การพัฒนาทางด้านการคิด (Cognitive thinking) หัวใจหรือองค์ประกอบด้านสติปัญญาคือ การคิด ไม่ใช่การทำตามโดยไม่ได้ใช้ความคิด ครูควรจัดสภาพแวดล้อมให้เด็ก ทั้งด้านภาษาพูด และภาษาเขียน นอกจากนั้นจึงให้ความรู้ในด้านต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คำนวณ วรรณกรรม เน้นในเรื่ององค์ความรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้น กระบวนการคิดที่แตกต่างกัน เช่น กระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ตรรกวิทยา แต่ควรเน้นความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย การคิดจินตนาการเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆที่พบ การจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมหรือวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมกับสิ่งที่เรากำลังจะทำ โดยธรรมชาติเด็กวางแผนไม่เป็น ดังนั้น ควรฝึกให้เด็กได้คิดวางแผนว่าจะทำอะไรก่อน หลัง ครูต้องนำเสนอวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้เด็กได้เกิดการเลือก (Making Choices) กิจกรรมที่ฝึกให้เด็กเลือกไม่ใช่กิจกรรมที่ง่าย เช่น การเลือกเสื้อผ้าแต่งตัว เลือกผลไม้รับประทาน หรือการเลือกของเล่น หรือสื่อ ที่มีมากเหมือนในซูเปอร์มาร์เกตแล้วเด็กจะเลือกอย่างไร ปัญหาอยู่ที่เด็กว่าจะเลือกอะไรดี เป็นชีวิตจริงที่เด็กจะได้พบในสังคม การมองเห็นประเด็นสำคัญที่ครูจะต้องฝึกการอยู่ในชีวิตจริงของเด็กหรือไม่ ตัวอย่าง ครูเลือกให้เด็กไปทำกิจกรรมในมุมที่ครูกำหนด ซึ่งจริงแล้วในชีวิตจริงเป็นเช่นนี้หรือไม่ ครูต้องหาวิธีการจัดการจัดการกับกระบวนการจัดประสบการณ์ที่ง่ายสำหรับครู เช่น การแบ่งเด็กไปทำงาน และอีกส่วนหนึ่งอยู่กับครู หรือเมื่อครูให้เด็กไปเลือกทำงานเองจะเกิดอะไรขึ้น อาจเกิดการทะเลาะกันบ้าง แบ่งปันกันบ้าง ถ้าเกิดปัญหาขึ้นครูจะต้องชี้ปัญหาให้เด็กได้คิดและแก้ปัญหาด้วยตัวของเด็กเอง ครูทำหน้าที่เข้าไปช่วยเด็กด้วยการถามถึงสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไข โดยไม่ชี้แนะว่าเด็กควรแก้ปัญหาอย่างไร ครูต้องฝึกให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการแก้ปัญหา และครูต้องมีใจมั่นคงและต้องไว้วางใจเด็กในการเรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูควรฝึกให้เด็กรับผิดชอบตั้งแต่ต้น มองเห็นปัญหา ตระหนัก และเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา จะทำให้เด็กเมื่อโตขึ้นจะรับผิดชอบที่จะแก้ปัญหา

การจัดห้องเรียน

ครูควรมีแผนผังห้องเป็นแนวคิด สะดวกในการจัด

- 1. มุมหนังสือ :** เด็กนั่งอ่านหนังสือได้ตามต้องการ มีเบาะนั่งสบายๆ

2. มุมเขียน : มีอุปกรณ์ให้เขียน แบบฝึกหัด มีใบสั่งงาน ให้ทำตามกติกาในมุมนี้ๆ ใช้เป็นสัญลักษณ์และอักษรเขียนคู่กันไป เด็กจะเข้าใจความหมายได้เร็ว เช่น อ่านคำ ตัด ระบาย เขียน ทำวงกลม วาด ฯลฯ

3. มุมนักเขียน : มีใบคำสั่งบอกให้เด็กเลือกรูปภาพจาก นสพ. หรือ นิตยสารที่จัดวางไว้ ตัดภาพแล้วปะลงบนกระดาษเขียนคำบรรยายภาพ มีบอกไว้ว่ามุมนี้เข้าได้ 2 คน และเด็กทำงานเองอิสระเขียนเรื่องเองก็ได้เช่นกัน

4. มุมเราคิด : อุปกรณ์สื่อการเรียนรู้อื่นๆ เช่น ให้เด็กๆหยิบใช้

5. มุมโทรทัศน์ : มีกระดาษไว้ให้เด็กๆวาดภาพที่เห็นจากโทรทัศน์มีกล่องกระดาษให้เล่นเป็นการออก ทวี หรือมีเศษวัสดุไว้ให้เล่นตามจินตนาการ

6. มุมความรู้สึก : มีรูปภาพในความรู้สึกต่างๆ ให้เด็กไว้พูดคุยถึงความรู้สึก

7. มุมความคิดสร้างสรรค์ : มุมนี้ต่างจากมุมอื่น มีโต๊ะใหญ่ เก้าอี้ 6 ตัว มีชั้นสำหรับเก็บเศษวัสดุ ที่แบ่งไว้เป็นอย่างดี เช่น กระดาษสีต่างๆ กรรไกร กาว ฯลฯ ให้เด็กสร้างชิ้นงานได้ตามต้องการ

สรุป

การจัดมุมขึ้นในห้องเรียนนี้ ควรสนับสนุนให้เด็ก ๆ ได้ใช้ทักษะการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน ได้ตลอด เมื่อเข้าไปใช้มุม และเป็นการพัฒนาความสามารถทั้ง 4 ด้าน ไปพร้อมกัน ครูจะเป็นผู้อำนวยความสะดวก ดูแลให้การเรียนรู้ในมุม เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งจำนวนเด็กในแต่ละมุม กติกาที่เด็กต้องรู้ ระยะเวลาที่เหมาะสมอุปกรณ์ และกรทำกิจกรรม เป็นงานที่ทำร่วมกัน ทั้งครูและเด็กก็ได้การสร้างมุมใหม่ๆ หรือการเก็บให้เรียบร้อย

กิจวัตรประจำวัน (Daily Schedule)

วิทยากร: “เรื่องที่จะพูดต่อไปนี้ มีความสำคัญมากจะเป็นการพูดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กจากกิจวัตรประจำวัน จะพูดถึงเด็กที่โรงเรียน เป็นการง่ายสำหรับครูที่บอกให้เด็กทำตาม ตอบอย่างที่คุณอยากให้เด็กตอบ แล้วครูก็จะแก้ไขเมื่อเด็กตอบถูกใจครู เด็กเรียนรู้อะไรบ้าง เวลาครูบอกอะไรแก่เด็ก ครูเป็นคนที่รู้ครูจึงเป็นคนเก่งคนเดียว

การเรียนรู้คือ การคิด การกระทำ ความเข้าใจ เช่น ถ้าครูบอกว่าเกมนี้สำคัญนะ แต่ครูไม่รู้ว่าจะทำไมจึงสำคัญ เด็กก็ไม่รู้ว่าทำไมจึงสำคัญ เรียนรู้ต้องเกิดจากใจ จากความคิดเป็นทางที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก แต่ถ้าครูไม่มีวิธีการที่หลากหลาย เด็กก็จะเรียนรู้แบบเดียว การสอนในห้อง ถ้าเด็กเกิดองค์ความรู้แสดงว่าเด็กเรียนรู้ ไม่ได้หมายถึงความเข้าใจอย่างเดียว แต่ต้อง

เรียนรู้ว่าสำคัญอย่างไร เป้าหมายที่สำคัญที่เด็กเรียนรู้คืออะไร เราต้องการให้เด็กเรียนรู้ตามหลักสูตรที่ตั้งไว้ หรือ

ตารางเวลากิจวัตรประจำวันของอิสราเอล

- 8.00 ถึงโรงเรียน
- 8.05 อ่านหนังสือ ที่ตนชอบ (ครู - เด็ก)
- 8.30 กิจกรรม ล้อมวงทั้งชั้น
(สนทนา เรื่องทั่วไป อากาศ การเมือง วันสำคัญ เหตุการณ์สำคัญ ฯลฯ)
- 8.45 ร้องเพลง เคลื่อนไหว
- 9.00 แบ่งกลุ่มย่อย กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลุ่ม / กลางแจ้ง
- 10.30 พัก
- 10.45 แบ่งกลุ่ม กิจกรรมเสรี (สลับกันกับช่องแรก)/ กลางแจ้ง
- 12.00 พักกลางวัน
- 13.00 กิจกรรมล้อมวง พูดสรุปสิ่งที่เรียนรู้ในวันนั้น
- 13.30 กลับบ้าน

ต้องการให้เด็กเข้าใจ เราต้องปรับเปลี่ยนวิธีสอน เนื้อหาจะต่างกันตามบริบท เนื้อหาที่สอนเป็นอะไรก็ได้ ซึ่งเนื้อหาเป็นสิ่งที่คุณครูจะต้องเรียนรู้ เราจะเริ่มเรียนรู้โดยตั้งเนื้อหาออกมา 1 เรื่อง

กิจวัตรประจำวันของโรงเรียน Rachel (มีเด็ก 40 คน)

- 08.00 โรงเรียนเช้า เด็กทุกคนมาพร้อมกัน ใช้เวลา 20 นาทีอ่านหนังสือ แม้ว่าจะอ่านไม่ออกแต่ก็หยิบหนังสือขึ้นมา อาจจะอ่านสองคน เด็กอ่าน ครูก็อ่านด้วย ครูเดินเข้าไปหาเด็ก ๆ ที่อ่านหนังสืออยู่ แล้วสนทนากับเด็ก เช่น “อ่านหนังสืออะไรอยู่” “อยากอ่านเสียงดังไหม” หรือ “ใครอยากฟังครูอ่านให้ฟังบ้าง” ถ้ามีเด็กไม่เข้าร่วมกิจกรรมครูจะต้องชักชวนให้เด็กเกิดความสนใจ
- 08.00 สนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่พบในชีวิตประจำวัน เช่น วันนี้เราเรียนอะไร มีอะไรในสัปดาห์นี้ คิดด้วยกัน ร้องเพลง ร้องเพลงเสรีก็อ่านหนังสือนิทานด้วยกัน ให้เด็กที่ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม วิธีการดำเนินกิจกรรม (หลังจากการล้อมวง)
 - เด็กในห้องมีจำนวน 40 คน แบ่งครึ่งละ 20 (แบ่งเป็นกลุ่มย่อย 8 กลุ่มๆ ละ 5 คน)

- กลุ่มแรก (20 คน) ให้ทำกิจกรรมอิสระตามมุม / หรือเล่นข้างนอกในสนามตามความเหมาะสม
- กลุ่มที่สอง (20 คน) ให้แบ่งกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ๆ ละประมาณ 5 คน
- แต่ละกลุ่มย่อยครูจะเตรียมกิจกรรมให้กลุ่มละ 3 กิจกรรม อาจจะมีเหมือนหรือไม่ได้ เช่น กลุ่มที่ 1 ทำกิจกรรมการอ่าน พูดเขียน และกิจกรรมคณิตศาสตร์ กลุ่มที่ 2 ตัดปะ ร้อยลูกปัด และกิจกรรมคณิตศาสตร์ กลุ่มที่ 3 เล่นเกมไพ่ อ่านหนังสือ และกิจกรรมคณิตศาสตร์ ฯลฯ

ในการจัดครูต้องคำนึงถึงกิจกรรมที่แตกต่างกันและให้เด็กได้ฝึกทักษะ เช่น ใครจะเป็นคนรับผิดชอบเรื่องการนำเกมมาเล่นแล้วนำไปเก็บเข้าที่ ใครจะจับเวลา ใครจะเป็นผู้ตัดสินเมื่อเพื่อนทะเลาะกัน (ครูไม่ว่าจะมาดูหรือนะเด็กๆ ต้องดูแลกันเอง) ครูจะเริ่มจัดการชั้นเรียนตั้งแต่ต้นเทอมในเรื่องที่เกี่ยวกับใครจะเป็นผู้รับผิดชอบวัสดุอุปกรณ์ในการเล่น ระยะเวลาในการเล่น ดูแลความเรียบร้อยของเพื่อน ซึ่งครูจะดูแลอยู่ห่างๆ

ครูจะเข้าไปอยู่กับกลุ่มเด็กที่จะเรียนรู้ไม่เกิน 15 นาที (ไม่ควรเกินนั้น) เช่น กลุ่มย่อยที่ครูให้อ่านหนังสือ ถามเด็กว่าใครอ่านเสร็จแล้ว ถ้าไม่เสร็จไม่เป็นไร เอาไว้ค่อยอ่านทีหลัง แล้วก็ไปกลุ่มอื่นอีก เพราะฉะนั้นเด็กก็จะได้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรเหมือนกันทุกคน เด็กในห้องจะได้ทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน เช่น กิจกรรมคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา และการคิดคำนวณ โดยให้เด็กได้เวียนกันเข้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็ก กิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 90 นาที เมื่อหมดเวลา ให้เด็กทุกคนมารวมกันรับประทานอาหารว่าง หลังจากนั้นก็เล่นกิจกรรมกลางแจ้ง

เมื่อกลับเข้ามาในห้อง กลุ่มแรกที่เล่นอิสระเมื่อเข้าก็มาเรียนเหมือนกลุ่มที่สอง และไม่จำเป็นที่เด็กจะต้องเรียนเหมือนกันหมดทุกกลุ่ม แต่เรียนตามความสนใจและได้รับการฝึกทักษะที่ครูวางไว้

หลังจากทำงานเสร็จก่อนกลับบ้าน เด็กๆ ก็นั่งรวมกลุ่มทั้งห้อง ครูนำพูดคุยกันเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ในวันนี้ เช่น ชอบหนังสือที่ได้อ่านในวันนี้ไหม ครูอาจจะให้เด็กออกมาเล่าให้เพื่อนฟังเกี่ยวกับเรื่องที่ตนอ่าน หรือถามเด็กว่าอยากอ่านให้เพื่อนฟังไหม หรือการที่เด็กได้ค้นพบว่าแซนมีกำลัง ครูตั้งคำถามว่าค้นพบได้อย่างไร เด็กบอกว่า “ค้นพบว่าใช้แซนตันของแล้วมันเคลื่อนได้” ซึ่งครูรู้ว่าเด็กได้เรียนรู้ฟิลิซ หรือวิทยาศาสตร์ แล้วครูกระตุ้นให้เด็กคนอื่นได้ร่วมกิจกรรมว่า “มีใครอีกไหมที่มีพลังงาน” และอาจจะสนทนาเกี่ยวกับเรื่องพลังงาน หรืออาจถามเด็กว่า ใครอยากสร้างมุมที่จะให้เพื่อนๆ ได้เข้ามาทดสอบพลัง แล้วสามารถให้การบ้าน

ว่า มีพลังนอกเหนือจากแขนอีกไหม ให้หาคำตอบเรื่อง พลังมาจากที่ใดได้อีก ปรากฏว่าเด็กเกิดการค้นพบ ครูอาจจะเสริมว่าใครต้องการเพิ่มเติมอะไรอีก เช่น มีใครวาดภาพบ้างไหม วาดภาพอะไร เป็นภาพเกี่ยวกับอะไร เมื่อเด็กยกภาพแสดง ครูต้องชมว่าสวย แม้ว่าภาพนั้นในสายตาของครูจะไม่สวยก็ตาม ถ้ามีการแสดงละครก็ต้องให้เด็กได้เล่าเรื่องที่ตนแสดงก็ได้

การจัดประสบการณ์เป็นช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เด็กจะได้เรียนรู้มาก เพราะที่อิสราเอลไม่มีการนอนตอนกลางวัน เด็กกลับบ้านหลังจากครึ่งวัน ครูต้องรู้ว่าเด็กเรียนรู้อย่างไร ครูจะสอนอย่างไร ครูเป็นผู้จัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ดังนั้นควรดูว่าเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยเราหรือไม่ ถ้าคิดว่าอะไรเป็นสิ่งดีก็นำมาใช้ อะไรที่ไม่ดีก็ไม่ควรนำมาใช้

ให้เปรียบเทียบตารางกิจวัตรประจำวันระหว่างของไทยกับอิสราเอล โดยให้เปรียบเทียบในหัวข้อต่อไปนี้

1. กิจวัตรประจำวันระหว่างของไทยกับอิสราเอล
2. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. บทบาทของครูใน 1 วัน
4. เด็กเรียนอะไรบ้างใน 1 วัน

หัวข้อที่ 1 การเปรียบเทียบตารางกิจวัตรประจำวัน

เมื่อเขานี้ ให้เปรียบเทียบเรื่องเวลาก่อน หลายคนคิดว่าอิสราเอลใช้เวลาในการเรียนรู้นานกว่า ใช่หรือไม่ เพราะต้องนับเฉพาะเวลาที่มีครูเท่านั้นหรือนับช่วงเวลา 90 นาทีที่แบ่งกลุ่มเรียนกับครู

คุณครูเป็นคนจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กหรือไม่ก็ตาม เด็กก็จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และเด็กจะเรียนรู้ทั้งวัน แม้จะมีครูหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นการจัดวัสดุให้เด็กได้เรียนรู้ นั่นเด็กจะเลือกที่จะใช้เอง ดังนั้นเด็กเกิดการเรียนรู้เอง เด็กมีอิสระในการเลือกเอง

ในสถานการณ์นี้ ใครเป็นผู้เรียนรู้มากที่สุดระหว่างที่เราสนทนากันนี้ ในเวลาที่สมาชิกเสนอการพูด บางคนไม่เข้าใจ ก็คนที่มีส่วนได้เรียนรู้ใน 10 นาทีที่ผ่านมา มีไม่กี่คนที่เกิดการเรียนรู้ เพราะก่อนรับประทานอาหารเราทำงานเป็นกลุ่มย่อยไม่มีวิทยากรเข้าไป สมาชิกเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร เกิดการเรียนรู้หรือไม่ เพราะอะไร ด้วยเหตุผลนี้ผู้ที่ลงมือทำ จะได้เรียนรู้สภาพในห้องเรียนก็เป็นเช่นนั้น บางคนแอบหลับ บางคนก็ไม่ฟัง บางคนก็คุยกัน มัวแต่นั่งสมาธิ บางคนก็ตั้งใจเรียน ดังนั้นแนวคิดที่ผ่านมาเป็นความคิดที่ผิด เพราะเด็กสามารถเรียนรู้จากเพื่อน วัสดุ ครู ฯลฯ ครูยกหัวข้อขึ้นมา เด็กเป็นผู้เรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดจากการลงมือทำ เราต้องเชื่อก่อนว่าเวลาที่เด็กมาโรงเรียนเด็กจะเรียนรู้ตลอดเวลา

บทบาทครู

ครูอิสราเอลทำทุกอย่าง ให้ความบันเทิง อำนวยความสะดวกให้กับเด็ก ครูไทยสอนอย่างเดียว ซึ่งแตกต่างอยู่แล้ว เพราะคนละชาติ

ในความแตกต่างที่พบจากการสอนระหว่างครูไทยกับครูอิสราเอล มีอะไรที่แตกต่างบ้าง เช่น ครูอิสราเอลสอนทักษะในการขับรถ สอนวิธีการให้แต่ไม่บอกคำตอบ ส่วนครูไทยสอนวิธีการหาปลา แต่ให้เครื่องมือหาปลาไปด้วย

การสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนได้ ครูที่อิสราเอลเชื่อมั่นในตัวเด็ก ว่าเด็กสามารถเล่นได้ เรียนรู้ได้ และสามารถปล่อยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ แต่ครูไทยไม่กล้าปล่อยให้เด็กเรียนรู้อะไร เพราะเกรงว่าเด็กจะไม่เกิดการเรียนรู้ ถ้าเปิดประตูเข้าไปในห้องเรียนจะเห็นครูยืนอยู่กลางห้อง แล้วเด็กให้เด็กทำตามที่ครูสั่งเปรียบเสมือนรูปที่แขวนอยู่ข้างฝาห้อง

แต่ถ้าการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เมื่อเปิดห้องต้องเจอเด็ก ไม่ใช่เจอครูพูด แล้วเด็กนั่งเงียบ ครูเป็นผู้ที่สนับสนุนความต้องการของเด็ก แต่บทบาทการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของเด็ก

บทบาทเด็ก

เด็กไทยฟังมากกว่าทำ อิสราเอลทำมากกว่าฟัง เราควรฝึกเด็กให้แก้ปัญหา และไม่ควรถูกบอกเด็กให้ทำตาม เด็กทุกคนที่เข้าโรงเรียนเพื่อเข้ามาเรียนรู้สภาพความเป็นจริงที่จะพบในชีวิต ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นผู้นำทางสังคม ควบคุมอำนาจทางสังคม เพราะเป็นสร้างเด็กสร้างอนาคตของชาติ ถ้าครูไม่กล้าปรับเปลี่ยนจะทำให้สังคมของเรามีปัญหาแน่นอน เราต้องรู้จักที่จะปล่อยให้เด็กเป็นไปตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง สามารถแก้ปัญหาที่พบได้ หากครูไม่กล้าเปลี่ยนเพราะคิดว่าเราไม่สำคัญ ถ้าเรามองในมุมที่เราคิดว่า เราเป็นผู้นำให้เด็กเรียนรู้ แต่ความจริงเราเป็นเพียงผู้สนับสนุน แล้วเราจะทำอะไร

การปรับเปลี่ยน

วิทยาการได้แสดงความเป็นในการพัฒนา คือ ส่วนที่ดีมีอยู่แล้วให้ดำเนินต่อไป แต่ส่วนที่ไม่ดีมีอะไรบางอย่างที่จะเปลี่ยน ประการแรกที่ต้องเปลี่ยน คือ ทักษะคน ถ้าจะเปลี่ยนครูต้องยอมรับว่า การเปลี่ยนไม่ได้หมายความว่าไม่ดี แต่ควรปรับให้ดีขึ้น หรือที่สมาชิกในกลุ่มคิดว่าน่าจะนำความดีของทุกโรงเรียนมาแบ่งปันกัน แต่ความเป็นจริงนั้นก็ไม่สามารถใช้ได้เหมาะกับทุกโรงเรียน กิจกรรมที่จัด ต้องไม่เหมือนกันและไม่ควรยึดติดกับสิ่งที่เรากำลังจะได้รับ ควรเน้นกระบวนการคิดและการลงมือทำให้มาก ในทุกโรงเรียนควรส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์

แม้ในช่วงที่กำลังปรับเปลี่ยนนั้น ได้เริ่มจากตัวคนเดียวด้วยการลองผิดลองถูก และใช้เวลา 2 ปีในการพัฒนา ทั้งที่ครูในโรงเรียนมีแนวทางในการคิดที่แตกต่างกัน และมีความคิดที่หลากหลาย ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้นตามลำดับ ในอิสราเอลก็มีโรงเรียนใหม่ที่มีแนวคิดแปลกใหม่ขึ้นอีก ที่ไม่เคยมีมาก่อนในประเทศ ซึ่งเป็นการทำงานที่ยาก แต่ก็ทำได้ดีในที่สุด

กล่าวโดยสรุปในการอบรมนี้ ทุกคนได้เรียนรู้ในเรื่องปรัชญาของการเรียนรู้ภาษาธรรมชาติ (whole language) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพมากขึ้นกว่าเดิมในระดับหนึ่ง แม้จะมองเห็นและมีโอกาสได้ลงมือปรับเปลี่ยนห้องเรียนจริงในโรงเรียน สาธิตฝ่ายอนุบาลของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน อย่างเป็นทางการก็ตาม ก็เป็นการเข้าใจในบริบทของทุกคนที่เข้าอบรมและผู้ให้การอบรมทั้งสิ้น ประโยชน์ที่แท้คุณค่าที่แท้ที่เด็กไทยควรจะได้รับ มิใช่มาจากการอบรมเท่านั้น แต่ควรจะมาจากการทำงานร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน รวมถึงผู้ปกครองที่จะช่วยกันคิดวิเคราะห์เพื่อสรรหาสิ่งดี ๆ มาพัฒนาการเรียนการสอน ตามภูมิปัญญาของเราตามบริบทของแต่ละโรงเรียนและชุมชนนั้น เพื่อให้เกิดการศึกษาที่มีคุณภาพที่ยั่งยืนต่อไป

วันจันทร์ ที่ 19 กรกฎาคม 2542

ช่วงแรก การนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) มาใช้ในโรงเรียนอนุบาล

1. กิจกรรมวงกลม - เล่านิทาน
 2. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เล่า ตามมุมต่าง
- ข้อพิจารณาในการแบ่งเด็กเป็นกลุ่ม
- ความเหมือน : ข้อดี / ข้อเสีย
- ความต่าง : ข้อดี / ข้อเสีย

ช่วงสอง สังเกต ช่วงที่ครูอนุบาลเล่านิทาน และกิจกรรมในมุมต่างๆ ที่พัฒนาทางภาษาของเด็ก วิเคราะห์สิ่งที่ได้เห็น

ช่วงสาม ทำงานกลุ่ม

1. อภิปราย
2. สร้างแผนงาน
3. รายงานให้กลุ่มทราบ
4. ลองจัดสิ่งแวดล้อม / บรรยากาศ สมมุติ

วิทยากรให้สมาชิกส่งการบ้านเมื่อวาน ต้องการอุปกรณ์อะไรบ้างให้บอก

เกม

เช้าวันนี้ให้เตรียมการนำเกม การจัดเวลา การจัดมุม ให้แต่ละกลุ่มเตรียมอุปกรณ์เพื่อใช้จัดมุมให้เรียบร้อย และให้นำไปจัดหลังจากรับประทานอาหารกลางวัน

เกมคืออะไร ให้ทุกคนช่วยกันหาคำจำกัดความ

เกม คือ สิ่งที่ต้องเล่นกับคนอื่น ต้องทำตามกฎ

R : เด็กต้องรู้กฎของเกมก่อนเล่นหรือไม่ ตอนแรกๆ เด็กเล่นเกมโดยไม่รู้จักรกฎ เช่น เล่นจ๊ะเอ๋ เป็นเกมที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และเป็นการเล่นที่กระตุ้นให้เด็กอยากทำบ่อยๆ เด็กเล่นเกมจ๊ะเอ๋โดยไม่รู้กฎกติกาด้วยซ้ำ

เด็กๆ จะเล่นเกมกันโดยไม่พูดกันก็ได้ เด็กจะใช้ภาษาท่าทาง สื่อสารกัน จนทำให้เกิดการเรียนรู้ เกมจึงเป็นตัวหนึ่งที่ทำให้เกิดการเชื่อมต่อกันระหว่างบุคคล แต่เด็กก็สามารถเล่นคนเดียวได้ด้วย ทำให้เด็กถึงเล่นคนเดียว เด็กก็สามารถค้นพบการเล่นได้ เช่น เด็กชูมือขึ้น - ลง เพื่อต้องการเรียนรู้ตัวเอง เด็กจะได้ทำความรู้จักร่างกายตนเอง ทำให้ต้องมารู้จักร่างกายของ

ตนเอง นั่นคือหนทางที่เด็กจะได้รู้จักตนเองได้ค้นพบร่างกายของตนเองเป็นการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นแบบแผน

บทบาทของเกม คือ อะไร

1. เพื่อให้รู้จักกฎ กติกา
2. การแข่งขันความรู้ ความรู้สึก ความต้องการ
3. การฝึกสื่อสาร ทุกด้าน เช่น ร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ
4. เพื่อความสัมพันธ์ที่ต่อตนเอง

ก่อนที่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อคนอื่น เครื่องมือที่จะใช้เพื่อสื่อความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่น ทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ ที่น่าสนใจมากคือ ภาษาที่ผุดขึ้นมาขณะเล่นเกมคือสิ่งที่ไม่มีกฎ ไม่มีขอบเขตแต่ทุกคนรู้สึกพอใจ เด็กเล็กให้เล่นเกมไปเรื่อยๆ ก่อน เด็กโตควรรู้จักก่อนเล่น เมื่อเด็กอยากลงไปเล่นที่สนามหญ้า กลางแจ้ง เด็กควรจะรู้จัก กติกาอะไรก่อนหรือไม่ บางครั้งควรคิดเกมก่อนมีกฎเกณฑ์ แล้วจึงมาคิดกติกาภายหลัง เด็กที่มาจากต่างชาติ ต่างภาษา มาถึงก็กระโดดเล่นก่อนโดยที่ยังไม่รู้กฎกติกาเลย และไม่สนใจกฎ กติกาด้วยซ้ำ เราว่าเด็กเรียนรู้อะไรมากมายจากเกมและสนุกสนานที่จะเรียนรู้จริงๆ แล้ว คือ เด็กกำลังเรียนรู้อะไร ได้มากมายจากเกมนั่นเอง วิทยากรได้ยกตัวอย่างประเทศอิสราเอล บางคนก็รู้จัก บางคนก็ไม่รู้จัก ท่านวิทยากรเล่าให้ฟังว่าที่อิสราเอลมีภูเขา และมีอะไรอีกหลายอย่าง แล้ววิทยากรก็นำแผนที่มาให้ดู แต่วิทยากรเห็นว่าวิธีอื่นๆ ที่จะทำให้รู้จักประเทศอิสราเอลใช้เกมเป็นตัวทำให้รู้จัก เช่น นำภาพวิว เมือง ที่คล้ายกัน หรือทำหลังไฟเป็นภาพสถานที่ต่างๆ ในอิสราเอล สิ่งที่จะทำให้เราเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิด บางครั้งเป็นเกมที่มีกฎบางครั้งไม่มีกฎ เล่นได้ตามธรรมชาติที่เป็นชีวิตจริง

- เวลาที่เราจะเล่นเกมให้ชายหนุ่มหลงรักคุณจะทำอย่างไร
- บทบาทสมมุติ
- ทำตัวหวาน ยิ้มสวย
- พูดเพราะ
- มีแผน

ทั้งหมดจะเป็นด้านดีทั้งนั้นที่เสนอให้คนอื่นได้รับ การเล่นเกมก็เช่นเดียวกัน ครูต้องมีแผนในการเล่นต้องแสดงเพื่อให้เด็กสนใจ แต่ถ้าครูไม่ทำอะไรที่น่าสนใจ เด็กก็จะหลับหมด ครูจึงต้องเป็นนักแสดงที่ดี ดังนั้น การจะสื่อสารข้อความหรือความรู้อะไรก็ตาม ครูควรเล่นเกมให้ดู เพื่อให้เด็กสนุกที่จะเรียนรู้ เปรียบเทียบกับเมื่อวันแรกที่ครูไม่แสดงความรู้สึก ทุกคนก็จะรู้สึกเบื่อหน่าย หรือผู้ปกครองที่มาในวันอาทิตย์ ทุกคนสนุกที่จะฟังและเปิดใจรับความรู้

ดังนั้น ครูควรแสดงพฤติกรรมเรียบร้อยหรือควรแสดงออกตามสถานการณ์ได้ตลอดเวลา เช่น การแสดงตัวอย่างจากวิทยากรทั้งสองท่าน

สมาชิก : บางครั้งที่เราเริ่มบุคลิกเช่นนี้ก็กลัวว่าพ่อแม่จะไม่พาลูกมาอยู่กับเรา ทั้งๆที่ความจริงแล้วเวลาที่เราแสดงออกอย่างสนุกสนานเราได้เรียนรู้มากมาย

เกมช่วยในการพัฒนาในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก

การให้เด็กได้เล่นเกมจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาภาษาได้อย่างมาก รู้จักที่จะวางแผน ให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องกฎ กติกา และการปฏิบัติตาม ได้รับการพัฒนาทักษะทางกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น เกมที่เกี่ยวกับสังคม สมมุติว่าเรามีเกมที่เป็นกล่อง จะมีเกมอะไรบ้าง เช่น ลอตโต้ โดมิโน การแสดงบทบาทสมมุติ เด็กได้เรียนรู้ทักษะเกี่ยวกับหารเป็นผู้นำ และทักษะทางด้านร่างกาย เล่นเกมตัวต่อ (Construction Games & Building) เป็นเกมที่เด็กจะต้องใช้ทักษะ อาจเล่นคนเดียวและเล่น 2 คน เช่น เกมคอมพิวเตอร์ เมื่อเด็กได้เรียนรู้ผ่านเกมเด็กจะได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน การเล่นเกม หรืออาจใช้วัสดุจากธรรมชาติมาเป็นเกมได้ ควรมีเกมเช่นนี้ให้มาก

ในห้องเรียนที่ดีจะต้องมีหนังสือให้มาก เพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ควรเป็นหนังสือที่มีสีสัน รูปภาพน่าสนใจที่ไม่ซ้ำตำรา ให้เด็กได้ดูรูปและตั้งคำถามเกี่ยวกับภาพ และให้เด็กๆ ช่วยกันหาคำตอบ เช่น เราจะหาคำตอบได้ที่ไหน นี่คืออะไร ทำมาจากอะไร ถ้าเด็กต้องการหาข้อมูลจากห้องสมุด แล้วห้องสมุดอยู่ที่ไหน ในมุมหนังสือ มีสารานุกรม โดยยึดหลักดังนี้

1. เล่นเกม
2. สนทนา ซักถามเกี่ยวกับภาพ
3. ถามว่าต้องการศึกษาได้จากที่ไหน
4. แล้วจะอย่างไรจึงจะหาข้อมูลได้
5. มีวิธีการค้นคว้าอย่างไร

เป็นหลักง่าย ๆ เป็นการเรียนมากกว่าเป็นเรื่องที่จริงจัง ถ้าจะใช้วิธีอื่นก็ได้ ในการสอนจากเกมเพียงเกมเดียว

เช่น เกมไพ่เป็นรูปสถานที่สำคัญในประเทศ

1. แจกการ์ดคนละ 1 แผ่น (ไพ่)
2. ให้ดูภาพที่อยู่ในการ์ดว่าคืออะไร แล้วสนใจที่จะเรียนรู้ต่อไหม
3. จะหาที่มาได้อย่างไร (เช่น ในหนังสือ แล้วครูกับเด็กไปหาด้วยกัน)
4. ถ้าเด็กต่ำกว่า 5 ขวบ ครูก็นำหนังสือมาวางแล้วให้เด็กเปรียบเทียบว่าเหมือนของใครบ้าง (ควรทำให้เป็นธรรมชาติ โดยไม่เน้นเรื่องการเรียนรู้อย่างเอาจริงเอาจัง)

5. ถ้าต้องการศึกษาจากหนังสือจะอย่างไร เช่น ควรเปิดหน้าสารบัญก่อนเพื่อหาสิ่งที่ต้องการศึกษา ซึ่งที่ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เด็กต้องเรียนรู้ว่าหน้าเรียกว่า “สารบัญ” และด้านหลังเรียกว่า “ดัชนี” และต้องให้เด็กแยกความสำคัญให้ออก ดังนั้น หนังสือจึงเป็นส่วนหนึ่งของเกม

6. ควรนำเสนอวิธีการใช้เพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ และเรียนรู้ว่าจะศึกษาหนังสือได้อย่างไร

7. ครูและเด็กสามารถสนทนาเกี่ยวกับภาพเลขก็ได้

เมื่อเด็กได้เล่นเกมบ่อยๆ ครูอาจให้เด็กได้ลองทำเกมเองก็ได้ หรือให้เด็กได้คิดเกมใหม่ก็ได้ เราอาจจะแปลกใจในความคิดของเด็ก ๆ ก็ได้

ถ้าเราจะจัดมุมมองเราจะทำอย่างไร เมื่อเรามหาห้องเรียนจะต้องสร้างห้องเรียนมีชีวิตชีวา มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสนุกสนาน ในทุกมุมจะต้องทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นที่จะเกิดการเรียนรู้

ถาม : มุมในห้องของเราควรมีมุมี่มุมี่จะเหมาะสม

ตอบ : ให้มากและน่าสนใจ

ถาม : เราจะจัดการเล่นแบบกลุ่มย่อยนี้ห้องใดหรือไม่ และให้เด็กเล่นเกมเมื่อไร

ตอบ : ให้เด็กเล่นเมื่อเด็กต้องการเล่น

เราพูดว่าเด็กเรียนรู้ตลอดเวลาหรือไม่ ไม่เข้าใจว่าครูทำอะไร เด็กสามารถเล่นได้ตลอดเวลาที่เด็กต้องการ ไม่ใช่ให้เด็กนั่งฟังว่าเมื่อไรครูจะอนุญาตให้เล่น และให้เด็กเล่นโดยอิสระโดยไม่มีครู ความจริงครูจะอยู่กับเด็กตลอดเวลาที่เด็กเล่นแล้วเด็กจะเกิดการเรียนรู้ ซึ่งไม่จำเป็นที่ครูจะต้องมาสอนแล้วเด็กจะเกิดการเรียนรู้ (ครูเป็นผู้ดูแลอยู่ และเข้าช่วยเหลือบ้าง แต่ให้เด็กเล่นตามที่เราได้วางแผนจัดเตรียมไว้แล้ว)

วันอังคารที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2542

การรู้หนังสือในชีวิตประจำวัน

เลือกหัวข้อที่เด็กสนใจตรงกันและเกี่ยวข้องกับเด็ก

กิจกรรมที่เป็นไปได้ :

1. สร้างแผนผังใยแมงมุม (Web)
2. ตรวจสอบดูว่ากิจกรรมแต่ละอย่างช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการได้อย่างไร
3. ครูจะเข้าไปแทรกแซงได้อย่างไร

งานกลุ่ม :

1. วางแผนสร้างสถานการณ์
2. นำกิจกรรมไปเป็นส่วนแบ่งของตารางการเรียนการสอนประจำวัน
3. แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมเหล่านี้ช่วยพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้อย่างไร

การประชุมผู้ปกครอง (เพิ่มเติมจากแผนเดิมที่มีอยู่) :

วิทยากรถามความรู้สึกที่ได้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน เมื่อจะกลับจากอบรมแล้ว ทุกคนได้เห็นแนวทางที่จะกลับไปทำนั้นควรจะเริ่มต้นที่ใด และรู้ว่าการเดินทางไม่โดดเดี่ยวมีเพื่อนร่วมทางที่จะทำงาน

กิจกรรม การใช้เกมเพื่อการเรียนรู้

1. ให้ทุกคนคิดเกมเพื่อจะให้เด็กได้เรียนรู้คิดเกมเกี่ยวกับ วิชาต่างๆ
2. คณิตศาสตร์ รูปทรงและสี
3. ภาษาไทย
4. การละคร ไม้ชี้วิชา
5. ถ้าเลือกหัวข้อเราอาจเลือกทำวิชาที่ใกล้เคียงกัน เพราะคิดว่าทุกคนจะได้ไม่สับสน เกี่ยวเนื่องกับการนำไปใช้
6. เราสามารถใช้เกมเพื่อสอนทุกวิชาได้โดยไม่ต้องกังวล เพราะทุกอย่างสามารถนำเข้าสู่สอนใหม่ทเรียนได้ทั้งหมด

วิธีการทำในวันนี้ จะทำคล้ายการวางแผนจัดมุม ทำให้เด็กต้องเรียนรู้ เราจะออกแบบให้เด็กได้เรียนรู้อะไรบ้าง จะเล่นอย่างไร เราจะทำสำหรับเด็กอายุเท่าไร การเล่นเกมไม่ได้เล่น

เพื่อฝึกทักษะ แต่ทำเพื่อฝึกการคิดและเรียนรู้เนื้อหาผ่านลงไปได้ ทุกกลุ่มที่ทำ สามารถเห็นรูปแบบการใช้เกม และจะเห็นบทสรุปว่า เกมทำให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะการคิด ความเข้าใจทางวิชาต่าง ๆ ทุกอย่างที่คุณอยาก让孩子ได้เรียนรู้ เกมที่ทำไม่เห็นความสวยงาม แต่เน้นที่คุณค่าของเกม เช่น ตัววิทยากรเอง ไปไหนมาไหนมักจะหลงทางเสมอ เพราะไม่มีสัญลักษณ์ให้สังเกต หรือไม่ได้ฝึกด้านนี้มาก เกมที่ทำในวันนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาในเรื่องใด วิชาใด หลักสูตรใดก็ได้

ประโยชน์ของเกม

เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับทิศทาง ภาษา

ผู้คิดว่าเด็กเรียนรู้อะไรจากเกมนี้ ทิศทาง ภาษาที่เด็กได้พบ เช่น อะไรคือ โรงพยาบาล การเล่าเรื่องราว ไม่มีอะไรที่เป็นกฎเกณฑ์บนถนน แต่เด็กอธิบายตามที่เด็กคิด ได้ภาษาเยอะได้เป็นประโยคเป็นเรื่อง มีการวางแผนก่อนเดินทางว่าจะเดินทางไปทางใด ซึ่งมีหลายทางที่จะไปที่หนึ่ง เด็กจะคิดว่าจะไปทางไหน เด็กได้เลือกสัญลักษณ์ของสถานที่ต่างๆ จำนวนที่ได้จากการเดินทางผ่าน การเปรียบเทียบเส้นทาง ทักษะของสังคม มีใครอยู่บ้านใกล้กัน หรือสถานที่ที่อยู่ใกล้บ้านตน การรอคอย สีของเส้นทาง ความรู้เกี่ยวกับการเล่นเกมการเดินทาง การสถานที่ในการเดินทางผ่าน เห็นชัดในความแตกต่าง ว่าเนื้อหาในหลักสูตรที่เรียนรู้แตกต่างกันอย่างไร เช่น ยานพาหนะแตกต่างกันอย่างไร เส้นทางเฉพาะยานชนิดนั้นเป็นอย่างไร ถ้ารู้ต้องการยานพาหนะอีกก็เพิ่มขึ้น

ตัวอย่างเกม

กลุ่มที่ 2

- ✘ เหมาะสำหรับอายุ 3 ปี
- ✘ เรียนรู้การคมนาคม 3 ทาง
- ✘ สี 3 สี แดงน้ำเงิน เหลือง
- ✘ คณิตศาสตร์ รูปทรง
- ✘ การรอคอยการเล่น การแบ่งปัน การแก้ปัญหา
- ✘ ภาษา แบ่งปันความคิด
- ✘ เด็กเรียนรู้เรื่องอะไรผ่านเกมนี้

กลุ่มที่ 3 เรียนรู้เกี่ยวกับคมนาคม

วัตถุประสงค์

กฎ กติกา / วิธีเล่น

1. ทอยลูกเต๋าที่ละคน (เล่นได้ 3 - 5 คน)
2. เมื่อทอยได้จำนวนแต้มเท่าใดก็นับช่วงเดินไปเท่าจำนวนที่ทอยได้
3. เมื่อเดินไปถึงยานพาหนะแต่ละช่องจะมีรูปลักษณะ ข้อควรปฏิบัติ เกี่ยวกับการใช้ยานพาหนะ หรือข้อห้ามต่าง ๆ

วัสดุที่ใช้

1. แผ่นสำหรับเดิน 1 แผ่น
2. ลูกเต๋า 1 แผ่น

